Mihai Eminescu

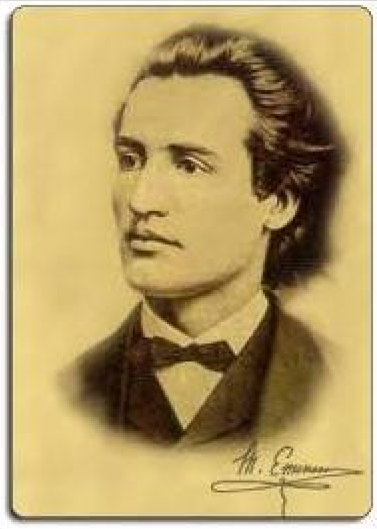

Povești

Cuprins

FĂT-FRUMOS DIN LACRIMĂ **3**

CĂLIN-NEBUNUL **26**

FRUMOASA LUMII **38**

BORTA-VÂNTULUI **53**

FINUL-LUI-DUMNEZEU **56**

Vasilie-finul-lui-Dumnezeu 67

Făt-Frumos din lacrimă

În vremea veche, pe când oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decât în germenii viitorului, pe când Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pământului, – în vremea veche trăia un împărat întunecat şi gânditor ca miază-noaptea şi avea o împărăteasă tânără şi zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.

Cincizeci de ani de când împăratul purta război c-un vecin al lui. Murise vecinul şi lăsase de moştenire fiilor şi nepoţilor ura şi vrajba de sânge. Cincizeci de ani, şi numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrânit, slăbit de lupte şi suferinţe – împărat, ce-n viaţa lui nu râsese niciodată, care nu zâmbea nici la cântecul nevinovat al copilului, nici la surâsul plin de amor al soţiei lui tinere, nici la poveştile bătrâne şi glumeţe a ostaşilor înălbiţi în bătălie şi nevoi. Se simţea slab, se simţea murind şi n-avea cui să lese moştenirea urii lui. Trist se scula din patul împărătesc, de lângă împărăteasa tânără – pat aurit, însă pustiu şi nebinecuvântat, – trist mergea la

război cu inima neîmblânzită, – şi împărăteasa sa, rămasă singură, plângea cu lacrimi de văduvie singurătatea ei. Părul ei cel galben ca aurul cel mai frumos cădea pe sânii ei albi şi rotunzi, – şi din ochii ei albaştri şi mari curgeau şiroaie de mărgăritare apoase pe o faţă mai albă ca argintul crinului. Lungi cearcăne vinete se trăgeau împrejurul ochilor, şi vine albastre se trăgeau pe faţa ei albă ca o marmură vie.

Sculată din patul ei, ea se aruncă pe treptele de piatră a unei bolte în zid, în care veghea, deasupra unei candele fumegânde, icoana îmbrăcată în argint a Maicii durerilor. Înduplecată de rugăciunile împărătesei îngenuncheate, pleoapele icoanei reci se umeziră şi o lacrimă curse din ochiul cel negru al mamei lui Dumnezeu. Împărăteasa se ridică în toată măreaţa ei statură, atinse cu buza ei seacă lacrima cea rece şi o supse în adâncul sufletului său. Din momentul acela ea purcese îngreunată.

Trecu o lună, trecură două, trecură nouă, şi împărăteasa făcu un fecior alb ca spuma laptelui, cu părul bălai ca razele lunii.

Împăratul surâse, soarele surâse şi el în înfocata lui împărăţie, chiar stătu pe loc, încât trei zile n-a fost noapte, ci numai senin şi veselie, – vinul curgea din butii sparte şi chiotele despicau bolta cerului.

Şi-i puse mama numele: Făt-Frumos din lacrimă. Şi crescu şi se făcu mare ca brazii codrilor. Creştea într-o lună cât alţii într-un an.

Când era destul de mare, puse să-i facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despică bolta cerului, îl prinse pe degetul cel mic şi buzduganul se rupse-n două. Atunci puse să-i facă altul mai greu – îl aruncă în sus aproape de palatul de nori al lunii; căzând din nori, nu se rupse de degetul voinicului.

Atunci Făt-Frumos îşi luă ziua bună de la părinţi, ca să

se ducă, să se bată el singur cu oştile împăratului ce-l duşmănea pe tată-său. Puse pe trupul său împărătesc haine de păstor, cămeşă de borangic, ţesută în lacrimile mamei sale, mândră pălărie cu flori, cu cordele şi cu mărgele rupte de la gâturile fetelor de-mpăraţi, îşi puse-n brâul verde un fluier de doine şi altul de hore, şi, când era soarele de două suliţe pe cer, a plecat în lumea largă şi-n toiul lui de voinic.

Pe drum horea şi doinea, iar buzduganul şi-l arunca să spintece nourii, de cădea departe tot cale de-o zi. Văile şi munţii se uimeau auzindu-i cântecele, apele-şi ridicau valurile mai sus ca să-l asculte, izvoarele îşi turburau adâncul, ca să-şi azvârle afară undele lor, pentru ca fiecare din unde să-l audă, fiecare din ele să poată cânta ca dânsul când vor şopti văilor şi florilor.

Râurile se ciorăiau mai în jos de brâiele melancolicelor stânci, învăţau de la păstorul împărat doina iubirilor, iar vulturii ce stau amuţiţi pe creştetele seci şi sure a stâncilor nalte, învăţau de la el ţipătul cel plâns al jelei.

Stăteau toate uimite pe când trecea păstoraşul împărat, doinind şi horind; ochii cei negri ai fetelor se umpleau de lacrimi de dor; şi-n piepturile păstorilor tineri, răzimaţi c-un cot de-o stâncă şi c-o mână pe bâtă, încolţea un dor mai adânc, mai întunecos, mai mare – dorul voiniciei.

Toate stăteau în loc, numai Făt-Frumos mergea mereu, urmărind cu cântecul dorul inimii lui, şi cu ochii buzduganul, ce sclipea prin nori şi prin aer ca un vultur de oţel, ca o stea năzdrăvană.

Când era-nspre seara zilei a treia, buzduganul, căzând, se izbi de o poartă de aramă, şi făcu un vuiet puternic şi lung. Poarta era sfărâmată şi voinicul intră. Luna răsărise dintre munţi şi se oglindea într-un lac mare şi limpede, ca seninul cerului. În fundul lui se vedea sclipind, de limpede ce era, un nisip de aur; iar în

mijlocul lui, pe o insulă de smarand, încunjurat de un crâng de arbori verzi şi stufoşi, se ridica un mândru palat de o marmură ca laptele, lucie şi albă – atât de lucie, încât în ziduri răsfrângea ca-ntr-o oglindă de argint: dumbravă şi luncă, lac şi ţărmuri. O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă; şi-n aerul cel curat al serii tremurau din palat cântece mândre şi senine. Făt-Frumos se sui-n luntre şi, vâslind, ajunse până la scările de marmură ale palatului. Pătruns acolo, el văzu în boltele scărilor candelabre cu sute de braţe, şi-n fiecare braţ ardea câte o stea de foc. Pătrunse în sală. Sala era înaltă, susţinută de stâlpi şi de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stătea o mândră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din câte-un singur mărgăritar mare; iar boierii ce şedeau la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roşie, erau frumoşi ca zilele tinereţii şi voioşi ca horele. Dar mai ales unul din ei, cu fruntea-ntr-un cerc de aur, bătut cu diamante, şi cu hainele strălucite, era frumos ca luna unei nopţi de vară. Dar mai mândru era Făt-Frumos.

— Bine-ai venit, Făt-Frumos! zise împăratul; am auzit de tine, da’ de văzut nu te-am văzut.

— Bine te-am găsit, împărate, deşi mă tem că nu te-oi lăsa cu bine, pentru că am venit să ne luptăm greu, că destul ai viclenit asupra tatălui meu.

— Ba n-am viclenit asupra tatălui tău, ci totdeauna m-am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu m-oi bate. Ci mai bine-oi spune lăutarilor să zică şi cuparilor să umple cupele cu vin şi-om lega frăţie de cruce pe cât om fi şi-om trăi.

Şi se sărutară feciorii de-mpăraţi în urările boierilor, şi băură şi se sfătuiră.

Zise împăratul lui Făt-Frumos:

— De cine-n lume te temi tu mai mult?

— De nime-n lumea asta, afară de Dumnezeu. Dar tu?

— Eu iar de nime, afară de Dumnezeu şi de Mama-pădurilor. O babă bătrână şi urâtă, care umblă prin împărăţia mea de mână cu furtuna. Pe unde trece ea, faţa pământului se usucă, satele se risipesc, târgurile cad năruite. Mers-am eu asupra ei cu bătălie, dar n-am isprăvit nimica. Ca să nu-mi prăpădească toată împărăţia, am fost silit să stau la-nvoială cu ea şi să-i dau ca bir tot al zecelea din copiii supuşilor mei. Şi azi vine ca să-şi ieie birul.

Când sună miazănoaptea, feţele mesenilor se posomorâră; căci pe miazănoapte călare, cu aripi vântoase, cu faţa zbârcită ca o stâncă buhavă şi scobită de păraie, c-o pădure-n loc de păr, urla prin aerul cernit Mama-pădurilor cea nebună. Ochii ei – două nopţi turburi, gura ei – un hău căscat, dinţii ei – şiruri de pietre de mori.

Cum venea vuind, Făt-Frumos o apucă de mijloc şi o trânti cu toată puterea într-o piuă mare de piatră; peste piuă prăvăli o bucată de stâncă, pe care-o legă din toate părţile cu şapte lanţuri de fier. Înăuntru baba şuiera şi se smulgea ca vântul închis, dar nu-i folosea nimica.

Veni iar la ospăţ; când prin bolţile ferestrelor, la lumina lunii, văzură două dealuri lungi de apă. Ce era? Mama-pădurilor, neputând să iasă, trecea peste ape cu piuă cu tot şi-i brăzda faţa în două dealuri. Şi fugea mereu, o stâncă de piatră îndrăcită, rupându-şi cale prin păduri, brăzdând pământul cu dâră lungă, până ce se făcu nevăzută în depărtarea nopţii.

Făt-Frumos ospătă ce ospătă, dar apoi, luându-şi buzduganul de-a umăr, merse mereu pe dâra trasă de piuă, până ce ajunse lâng-o casă frumoasă, albă, care sticlea la lumina lunii în mijlocul unei grădini de flori. Florile erau în straturi verzi şi luminau albastre, roşie-închise şi albe, iar printre ele roiau fluturi uşori, ca sclipitoare stele de aur. Miros, lumină şi un cântec

nesfârşit, încet, dulce, ieşind din roirea fluturilor şi a albinelor, îmbătau grădina şi casa. Lângă prispă stăteau două butii cu apă, iar pe prispă torcea o fată frumoasă. Haina ei albă şi lungă părea un nor de raze şi umbre, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, pe când o cunună de mărgăritărele era aşezată pe fruntea ei netedă. Luminată de razele lunii, ea părea muiată într-un aer de aur. Degetele ei ca din ceară albă torceau dintr-o furcă de aur şi dintr-un fuior de o lână ca argintul torcea un fir de o mătase albă, subţire, strălucită, ce semăna mai mult a o vie rază de lună, ce cutreiera aerul, decât a fir de tort.

La zgomotul uşor al paşilor lui Făt-Frumos, fata-şi ridică ochii albaştri ca undele lacului.

— Bine-ai venit, Făt-Frumos, zise ea cu ochii limpezi şi pe jumătate închişi, cât e de mult de când te-am visat. Pe când degetele mele torceau un fir, gândurile mele torceau un vis, un vis frumos, în care eu mă iubeam cu tine; Făt-Frumos, din fuior de argint torceam şi eram să-ţi ţes o haină urzită în descântece, bătută-n fericire; s-o porţi… să te iubeşti cu mine. Din tortul meu ţi-aş face o haină, din zilele mele, o viaţă plină de dezmierdări.

Astfel, cum privea umilită la el, fusul îi scăpă din mână şi furca căzu alături de ea. Ea se sculă şi, ca ruşinată de cele ce zisese, mâinile ei spânzurau în jos ca la un copil vinovat şi ochii ei cei mari se plecară. El se apropie de ea, c-o mână îi cuprinse mijlocul, iar cu cealaltă îi dezmierdă încet fruntea şi părul şi-i şopti:

— Ce frumoasă eşti tu, ce dragă-mi eşti! A cui eşti tu, fata mea?

— A Mamei-pădurilor, răspunse ea suspinând; mă vei iubi tu acuma, când ştii a cui sunt? Ea încunjură cu amândouă braţele ei goale grumazul lui şi se uită lung la el, în ochii lui.

— Ce-mi pasă a cui eşti, zise el, destul că te iubesc.

— Dacă mă iubeşti, să fugim atuncea, zise ea lipindu-se mai tare de pieptul lui; dacă te-ar găsi mama, ea te-ar omorî, şi dac-ai muri tu, eu aş nebuni ori aş muri şi eu.

— N-ai frică, zise el zâmbind şi desfăcându-se din braţele ei. Unde-i mumă-ta?

— De când a venit se zbuciumă în piua în care-ai încuiat-o tu şi roade cu colţii la lanţurile ce-o închid.

— Ce-mi pasă! zise el repezindu-se să vadă unde-i.

— Făt-Frumos, zise fata, şi două lacrimi mari străluciră în ochii ei, nu te duce încă! Să te-nvăţ eu ce să facem ca să învingi tu pe mama. Vezi tu buţile aste două? Una-i cu apă, alta cu putere. Să le mutăm una în locul alteia. Mama, când se luptă cu vrăjmaşii ei, strigă când oboseşte: „Stăi, să mai bem câte-oleacă de apă!” Apoi ea bea putere, în vreme ce duşmanul ei numai apă. De aceea noi le mutăm din loc: ea nu va şti şi va bea numai apă în vremea luptei cu tine.

Precum au zis, aşa au şi făcut. El se repezi după casă.

— Ce faci, babă? strigă el. Baba, de venin, se smulse odată din piuă-n sus şi rupse lanţurile, lungindu-se slabă şi mare până-n nori.

— A, bine că mi-ai venit, Făt-Frumos! zise ea, făcându-se iar scurtă, ia acum hai la luptă, acu om vedea cine-i mai tare!

— Hai! zise Făt-Frumos. Baba-l apucă de mijloc, se lungi repezindu-se cu el până-n nori, apoi îl izbi de pământ şi-l băgă în ţărână până-n glezne.

Făt-Frumos o izbi pe ea şi o băgă-n pământ până în genunchi.

— Stăi, să mai bem apă, zise Mama-pădurilor ostenită. Stătură şi se răsuflară. Baba bău apă, Făt-Frumos bău putere, ş-un fel de foc nestins îi cutreieră cu fiori de răcoare toţi muşchii şi toate vinele lui cele slăbite.

C-o putere îndoită, cu braţe de fier, o smunci pe babă de mijloc şi-o băgă-n pământ până-n gât. Apoi o izbi cu

buzduganul în cap şi-i risipi creierii. Cerul încărunţi de nouri, vântul începu a geme rece şi a scutura casa cea mică în toate încheieturile căpriorilor ei. Şerpi roşii rupeau trăsnind poala neagră a norilor, apele păreau că latră, numai tunetul cânta adânc ca un proroc al pierzării. Prin acel întuneric des şi nepătruns, Făt-Frumos vedea albind o umbră de argint, cu păr de aur despletit, rătăcind, cu mâinile ridicate şi palidă. El se apropie de ea şi-o cuprinse cu braţele lui. Ea căzu ca moartă de groază pe pieptul lui, şi mâinile ei reci s-ascunseră-n sânul lui. Ca să se trezească, el îi sărută ochii. Norii se rupeau bucăţi pe cer, luna roşie ca focul se ivea prin spărturile lor risipite; iar pe sânul lui, Făt-Frumos vedea cum înfloreau două stele albastre, limpezi, şi uimite – ochii miresei lui. El o luă pe braţe şi începu să fugă cu ea prin furtună. Ea-şi culcase capul în sânul lui şi părea că adormise. Ajuns lângă grădina împăratului, el o puse-n luntre, ducând-o ca-ntr-un leagăn peste lac, smulse iarbă, fân cu miros şi flori din grădină şi-i clădi un pat, în care-o aşeză ca-ntr-un cuib.

Soarele ieşind din răsărit privea la ei cu drag. Hainele ei umede de ploaie se lipise de membrele dulci şi rotunde, faţa ei de-o paloare umedă ca ceara cea albă, mâinile mici şi unite pe piept, părul despletit şi răsfirat pe fân, ochii mari, închişi şi adânciţi în frunte, astfel ea era frumoasă, dar părea moartă. Pe acea frunte netedă şi albă, Făt-Frumos presură câteva flori albastre, apoi şezu alături cu ea şi-ncepu a doini încet. Cerul limpede – o mare, soarele – o faţă de foc, ierburile împrospătate, mirosul cel umed al florilor învioşate o făceau să doarmă mult şi lin, însoţită în calea visurilor ei de glasul cel plâns al fluierului. Când era soarele-n amiezi, firea tăcea şi Făt-Frumos asculta fericita ei răsuflare, caldă şi umedă. Încet se plecă la obrazul ei şi-o sărută. Atunci ea deschise ochii încă plini de visuri, şi-ntinzându-se somnoroasă, zise

încet şi zâmbind:

— Tu aici eşti?

— Ba nu sunt aici, nu vezi că nu sunt aici? zise el mai lăcrămând de fericire.

Cum şedea el lângă ea, ea-şi întinse un braţ şi-i cuprinse mijlocul.

— Hai, scoală, zise el dezmierdând-o, e ziua-n amiaza-mare. Ea se sculă, îşi netezi părul de pe frunte şi-l dete pe spate, el îi cuprinse mijlocul, ea-i înconjură grumazul – şi astfel trecură printre straturile de flori şi intrară în palatul de marmură al împăratului.

El o duse la împăratul şi i-o arătă, spuindu-i că-i mireasa lui. Împăratul zâmbi, apoi îl luă de mână pe Făt-Frumos, ca şi când ar fi vrut să-i spuie ceva în taină, şi-l trase la o fereastră mare, pe care vedea lacul cel întins. Ci el nu-i spuse nimica, ci numai se uită uimit pe luciul lacului şi ochii i se umplură de lacrimi. O lebădă îşi înălţase aripile ca pe nişte pânze de argint şi cu capul cufundat în apă sfâşia faţa senină a lacului.

— Plângi împărate? zise Făt-Frumos. De ce?

— Făt-Frumos, zise împăratul, binele ce mi l-ai făcut mie nu ţi-l pot plăti nici cu lumina ochilor, oricât de scumpă mi-ar fi, şi cu toate astea vin să-ţi cer şi mai mult.

— Ce, împărate?

— Vezi tu lebăda ceea îndrăgită de unde? Tânăr fiind, ar trebui să fiu îndrăgit de viaţă, şi cu toate astea de câte ori am vrut să-mi fac samă. Iubesc o fată frumoasă, cu ochii gânditori, dulce ca visele mării – fata Genarului, om mândru şi sălbatic ce îşi petrece viaţa vânând prin păduri bătrâne. O, cât e de aspru el, cât e de frumoasă fata lui! Orice încercare de a o răpi a fost deşartă. Încearcă-te tu!

Ar fi stat Făt-Frumos locului, dar scumpă-i era frăţia de cruce, ca oricărui voinic, mai scumpă decât zilele, mai scumpă decât mireasa.

— Împărate prea luminate, din câte noroace-ai avut, unul a fost mai mare decât toate: acela că Făt-Frumos ţi-i frate de cruce. Hai, că mă duc eu să răpesc pe fata Genarului.

Şi-şi luă cai ageri, cai cu suflet de vânt, Făt-Frumos, şi era să plece. Atunci mireasa lui – Ileana o chema – îi zise încet la ureche, sărutându-l cu dulce:

— Nu uita, Făt-Frumos, că pe cât vei fi tu departe, eu oi tot plânge. El se uită cu milă la ea, o mângâie, dar apoi, desfăcându-se de îmbrăţoşările ei, se avântă pe şeaua calului şi plecă în lume.

Trecea prin codri pustii, prin munţi cu fruntea ninsă, şi când răsărea dintre stânci bătrâne luna cam palidă, ca faţa unei fete moarte, atunci vedea din când în când câte-o streanţă uriaşă atârnată de cer, ce încunjura cu poalele ei vârful vreunui munte – o noapte sfârtecată, un trecut în ruină, un castel numai pietre şi ziduri sparte.

Când se lumină de ziuă, Făt-Frumos vede că şirul munţilor dă într-o mare verde şi întinsă, ce trăieşte în mii de valuri senine, strălucite, care treieră aria mării încet şi melodios, până unde ochiul se pierde în albastrul cerului şi în verdele mării. În capătul şirului de munţi, drept asupra mării, se oglindea în fundul ei o măreaţă stâncă de granit, din care răsărea ca un cuib alb o cetate frumoasă, care, de albă ce era, părea poleită cu argint. Din zidurile arcate răsăreau ferestre strălucite, iar dintr-o fereastră deschisă se zărea, printre oale de flori, un cap de fată, oacheş şi visător, ca o noapte de vară. Era fata Genarului.

— Bine-ai venit, Făt-Frumos, zise ea, sărind de la fereastră şi deschizând porţile măreţului castel, unde ea locuia singură ca un geniu într-un pustiu, astă-noapte mi se părea că vorbesc c-o stea, şi steaua mi-a spus că vii din partea împăratului ce mă iubeşte.

În sala cea mare a castelului, în cenuşa vetrei, veghea

un motan cu şapte capete, care când urla dintr-un cap s-auzea cale de-o zi, iar când urla din câte şapte, s-auzea cale de şapte zile.

Genarul, pierdut în sălbatecele sale vânători, se depărtase cale de-o zi.

Făt-Frumos luă fata în braţe şi punând-o pe cal, zburau amândoi prin pustiul lungului mării ca două abia văzute închegări ale văzduhului.

Dar Genarul, om nalt şi puternic, avea un cal năzdrăvan cu două inimi. Motanul din castel mieună dintr-un cap, iar calul Genarului necheză cu vocea lui de bronz.

— Ce e? îl întrebă Genarul pe calul năzdrăvan. Ţi s-a urât cu binele?

— Nu mi s-a urât mie cu binele, ci de tine-i rău. Făt-Frumos ţi-a furat fata.

— Trebuie să ne grăbim mult ca să-i ajungem?

— Să ne grăbim şi nu prea, pentru că-i putem ajunge. Genarul încălecă şi zbură ca spaima cea bătrână în urma fugiţilor. În curând îi şi ajunse. Să se bată cu el Făt-Frumos nu putea, pentru că Genarul era creştin şi puterea lui nu era în duhurile întunericului, ci în Dumnezeu.

— Făt-Frumos, zise Genarul, mult eşti frumos şi mi-e milă de tine. De astă dată nu-ţi fac nimica, dar de altă dată… ţine minte!

Şi luându-şi fata alături cu el, pieri în vânt, ca şi când nu mai fusese.

Dar Făt-Frumos era voinic şi ştia drumul înapoi. El se reîntoarse şi găsi pe fată iar singură, însă mai palidă şi mai plânsă ea părea şi mai frumoasă. Genarul era dus iar la vânătoare cale de două zile. Făt-Frumos luă alţi cai din chiar grajdul Genarului.

Astă dată plecară noaptea. Ei fugeau cum fug razele lunii peste adâncile valuri ale mării, fugeau prin noaptea

pustie şi rece ca două visuri dragi; ci prin fuga lor auzeau miautele lungi şi îndoite ale motanului din vatra castelului. Apoi li se păru că nu mai pot merge, asemene celor ce vor să fugă în vis şi cu toate aceste nu pot. Apoi un nor de colb îi cuprinse, căci Genarul venea în fuga calului, de rupea pământul.

Faţa lui era înfricoşată, privirea cruntă. Fără de-a zice o vorbă, el apucă pe Făt-Frumos şi-l azvârli în nourii cei negri şi plini de furtună ai cerului. Apoi dispăru cu fată cu tot.

Făt-Frumos, ars de fulgere, nu căzu din el decât o mână de cenuşă în nisipul cel fierbinte şi sec al pustiului. Dar din cenuşa lui se făcu un izvor limpede ce curgea pe un nisip de diamant, pe lângă el arbori nalţi, verzi, stufoşi răspândeau o umbră răcorită şi mirositoare. Dacă cineva ar fi priceput glasul izvorului, ar fi înţeles că jelea într-o lungă doină pe Ileana, împărăteasa cea bălaie a lui Făt-Frumos. Dar cine să înţeleagă glasul izvorului într-un pustiu, unde până-atunci nu călcase picior de om?

Dar pe vremea aceea Domnul umbla încă pe pământ. Într-o zi se vedeau doi oameni călătorind prin pustiu. Hainele şi faţa unuia strălucea ca alba lumină a soarelui; celălalt, mai umilit, nu părea decât umbra celui luminat. Era Domnul şi sf. Petrea. Picioarele lor înfierbântate de nisipul pustiului călcară atuncea în răcoarele şi limpedele pârău ce curgea din izvor. Prin cursul apei cu gleznele lor sfâşiau valurile până la umbritul lor izvor. Acolo Domnul bău din apă şi-şi spălă faţa sa cea sfântă şi luminată şi mâinile sale făcătoare de minuni. Apoi şezură amândoi în umbră, Domnul cugetând la tatăl său din cer, şi sfântul Petrea ascultând pe cugete doina izvorului plângător. Când se sculară spre a merge mai departe, zise sf. Petrea: „Doamne, fă ca acest izvor să fie ce-a fost mai înainte”. „Amin!” zise Domnul ridicând mâna sa cea sfântă, după care apoi se depărtară înspre mare, fără a

mai privi înapoi.

Ca prin farmec pieri izvorul şi copacii, şi Făt-Frumos, trezit ca dintr-un somn lung, se uită împrejur. Atunci văzu chipul cel luminat al Domnului, ce mergea pe valurile mării, care se plecau înaintea lui, întocmai ca pe uscat; şi pe sf. Petrea, care, mergând în urma lui şi învins de firea lui cea omenească, se uita înapoia sa şi-i făcea lui Făt-Frumos din cap. Făt-Frumos îi urmări cu ochii până ce chipul sf. Petrea se risipi în depărtare, şi nu se vedea decât chipul strălucit al Domnului aruncând o dungă de lumină pe luciul apei, astfel încât dacă soarele n-ar fi fost în amiezi, ai fi crezut că soarele apune! El înţelesese minunea învierii sale şi îngenunche înspre apusul acelui soare dumnezeiesc.

Dar apoi îşi aduse aminte că făgăduise a răpi pe fata Genarului, şi ceea ce făgăduieşte voinicul anevoie o lasă nefăcută.

Deci se porni şi înspre sară ajunse la castelul Genarului, ce strălucea în întunericul serii ca o uriaşă umbră. El intră în casă... fata Genarului plângea. Dar când îl văzu, faţa ei se-nsenină cum se-nsenină o undă de o rază. El îi povesti cum înviase; atunci ea-i zise:

— De răpit nu mă poţi răpi până ce nu-i avea un cal asemene cu acela ce-l are tatăl meu, pentru c-acela are două inimi; dar eu am să-l întreb în astă sară de unde-şi are calul, ca să poţi şi tu să capeţi unul ca acela. Până atunci însă, pentru ca să nu te afle tată-meu, eu te voi preface într-o floare.

El şezu pe un scaun, iar ea şopti o vrajă dulce, şi, cum îl sărută pe frunte, el se prefăcu într-o floare roşie închisă ca vişina coaptă. Ea-l puse între florile din fereastră şi cânta de veselie, de răsuna castelul tatălui ei.

Atunci intră şi Genarul.

— Veselă fata mea? şi de ce eşti veselă? întrebă el.

— Pentru că nu mai este Făt-Frumos ca să mă

răpească, răspunse ea râzând.

Se puseră la cină.

— Tată, întrebă fata, de unde ai calul d-tale, cu care umbli la vânat?

— La ce-ţi trebuie s-o ştii? zise el încruntând sprâncenele.

— Ştii prea bine, răspunse fata, că nu vreau ca s-o ştiu decât numai ia-aşa ca s-o ştiu, pentru c-acu nu mai e Făt-Frumos să mă răpească.

— Ştii tu că nu mă împotrivesc ţie niciodată, zise Genarul. De- parte de-aicea, lângă mare, şede o babă care are şapte iepe. Ea ţine oameni care să i le păzească un an (cu toate că anul ei nu e decât de trei zile), şi dacă cineva i le păzeşte bine, ea-l pune să-şi aleagă drept răsplată un mânz, iar de nu, îl omoară şi-i pune capul într-un par. Chiar însă dacă păzeşte cineva bine iepele, totuşi ea-l vicleneşte pe om, căci scoate inimile din caii toţi şi le pune într-unul singur, încât cel ce-a păzit alege mai întotdeauna un cal fără inimă, care-i mai rău decât unul de rând… Eşti mulţumită, fata mea?

— Mulţumită, răspunse ea zâmbind. Totodată însă Genarul îi aruncă în faţă o batistă roşie, uşoară, mirositoare. Fata se uită mult în ochii tatălui său, ca un om care se deşteaptă dintr-un vis, de care nu-şi poate aduce aminte. Ea uitase tot ce-i spusese tată-său. Însă floarea din fereastră veghea printre frunzele ei, ca o stea roşie prin încreţiturile unui nor.

A doua zi Genarul plecă iarăşi des-dimineaţă la vânătoare. Fata sărută murmurând floarea roşie şi Făt-Frumos născu ca din nimica înaintea ei.

— Ei, ştii ceva? o întrebă el.

— Nu ştiu nimica, zise ea tristă şi punând dosul mânii pe fruntea ei, am uitat tot.

— Însă eu am auzit tot, zise el. Rămâi cu bine, fata mea; în curând ne vom vedea iar.

El încălecă pe un cal şi dispăru în pustiuri. În arşiţa cea dogoritoare a zilei... văzu aproape de pădure un ţânţar zvârcolindu-se în nisipul cel fierbinte.

— Făt-Frumos, zise ţânţarul, ia-mă de mă du până-n pădure, că ţi-oi prinde şi eu bine. Sunt împăratul ţânţarilor.

Făt-Frumos îl duse până în pădurea prin care era să treacă.

Ieşind din pădure, trecu iar prin pustiu de-a lungul mării şi văzu un rac atât de ars de soare, încât nu mai avea nici putere să se mai întoarcă-napoi...

— Făt-Frumos, zise el, aruncă-mă-n mare, că ţi-oi prinde şi eu bine. Sunt împăratul racilor.

Făt-Frumos îl aruncă în mare şi-şi urmă calea. Când înspre sară ajunse la un bordei urât şi acoperit cu gunoi de cal. Împrejur gard nu era, ci numai nişte lungi ţăruşe ascuţite, din care şase aveau fiecare-n vârf câte un cap, iar al şaptelea fără, se clătina mereu în vânt şi zicea: cap! cap! cap! cap!

Pe prispă o babă bătrână şi zbârcită, culcată pe un cojoc vechi, sta cu capul ei sur ca cenuşa în poalele unei roabe tinere şi frumoase, care-i căuta în cap.

— Bine v-am găsit, zise Făt-Frumos.

— Bine-ai venit, flăcăule, zise baba sculându-se. Ce-ai venit? ce cauţi? Vrei să-mi paşti iepele poate?

— Da.

— Iepele mele pasc numai noaptea... Uite, chiar de-acu poţi să porneşti cu ele la păscut... Fată hăi! ia dă tu flăcăului demâncatul ce i-am făcut eu şi porneşte-l.

Alături cu bordeiul era sub pământ o pivniţă. El intră în ea şi acolo văzu şapte iepe negre strălucite – şapte nopţi, care de când erau nu zărise încă lumina soarelui. Ele nechezau şi băteau din picioare.

Nemâncat toată ziua, el cină ce-i dăduse baba ş-apoi, încălecând pe una din iepe, mână pe celelalte în aerul

întunecos şi răcoare al nopţii. Dar, încet, încet simţi cum se strecoară un somn de plumb prin toate vinele lui, ochii i se painjiniră şi el căzu ca mort în iarba pajiştii. El se trezi pe când mijea de ziuă. Când colo, iepele nicăieri. El îşi credea capul pus în ţeapă, când vede ieşind dintr-o pădure-n depărtare cele şapte iepe alungate de un roi nemărginit de ţânţari şi un glas subţire-i zise:

— Mi-ai făcut un bine, ţi l-am făcut şi eu. Când se întoarse cu caii, baba începu să turbe, să răstoarne casa cu susu-n jos şi să bată fata, care nu era de vină.

— Ce ai, mamă? întrebă Făt-Frumos.

— Nimica, zise ea, mi-a venit şi mie toane. Asupra ta n-am nimica… sunt foarte mulţumită. Apoi intrând în grajd, începu să bată caii, ţipând: Ascundeţi-vă mai bine, bată-v-ar mama lui Dumnezeu, ca să nu vă mai găsească, ucigă-l crucea şi mănânce-l moartea!

A doua zi porni cu caii, dar iar căzu jos şi dormi până ce mijea de ziuă. Desperat, era să ieie lumea-n cap, când deodată vede răsărind din fundul mării cei şapte cai, muşcaţi de-o mulţime de raci.

— Mi-ai făcut un bine, zise un glas, ţi l-am făcut şi eu. Era împăratul racilor. El mână caii-nspre casă şi vede iar o privelişte ca-n ziua trecută. Însă în cursul zilei roaba babei s-apropie de el şi-i zise încet strângându-l de mână:

— Eu ştiu că tu eşti Făt-Frumos. Să nu mai mănânci din bucatele ce-ţi fierbe baba, pentru că-s făcute cu somnoroasă… Ţi-oi face eu altfel de bucate.

Fata într-ascuns îi făcu merinde, şi-nspre sară, când era să plece cu caii, îşi simţi ca prin minune capul treaz.

Spre miezul nopţii se-ntoarse acasă, mână caii în grajd, îi încuie şi intră în odaie. Pe vatra cuptorului, în cenuşă mai licureau câţiva cărbuni. Baba sta întinsă pe laiţă şi înţepenită ca moartă. El gândi c-a murit ş-o scutură. Ea era ca trunchiul şi nu se mişca deloc. El trezi

fata, ce dormea pe cuptor.

— Uite, zise el, ţi-a murit baba.

— Aş! asta să moară!? răspunse ea suspinând. Adevărat că acu e ca şi moartă. Acu-i miazănoaptea… un somn amorţit îi cuprinde trupul… dar sufletul ei cine ştie pe la câte răspinteni stă, cine ştie pe câte căi a vrăjilor umblă. Până ce cântă cucoşul, ea suge inimile celor ce mor, ori pustieşte sufletele celor nenorociţi. Da, bădică, mâine ţi se-mplineşte anul, ia-mă şi pe mine cu d-ta, că ţi-oi fi de mare folos. Eu te voi scăpa din multe primejdii pe care ţi le găteşte baba.

Ea scoase din fundul unei lăzi hârbuite şi vechi o cute, o perie şi o năframă.

A doua zi de dimineaţă i se împlinise lui Făt-Frumos anul. Baba trebuia să-i dea unul din cai ş-apoi să-l lase să plece cu Dumnezeu. Pe când prânzeau, baba ieşi până în grajd, scoase inimile din câteşişapte cai, spre a le pune pe toate într-un tretin slab, căruia-i priveai prin coaste. Făt-Frumos se sculă de la masă şi după îndemnarea babei se duse să-şi aleagă calul ce trebuia să şi-l ieie. Caii cei fără inimi erau de un negru strălucit, tretinul cel cu inimile sta culcat într-un colţ pe-o movilă de gunoi.

— Pe acesta-l aleg eu, zise Făt-Frumos, arătând la calul cel slab.

— Da’ cum Doamne iartă-mă, să slujeşti tu degeaba!? zise baba cea vicleană. Cum să nu-ţi iei tu dreptul tău? Alege-ţi unul din caii işti frumoşi… oricare-ar fi, ţi-l dau.

— Nu, pe acesta-l voi, zise Făt-Frumos, ţinând la vorba lui. Baba scrâşni din dinţi ca apucată, dar apoi îşi strânse moara cea hârbuită de gură, ca să nu iasă prin ea veninul ce-i răscolea inima pestriţă.

— Hai, ia-ţi-l! zise-n sfârşit. El se urcă pe cal cu buzduganul de-a umere. Părea că faţa pustiu- lui se ia după urmele lui, şi zbura ca un gând, ca o vijelie printre volburele de nisip ce se ridicau în urmă-i.

Într-o pădure îl aştepta fata fugită. El o urcă pe cal după dânsul şi fugea mereu.

Noaptea inundase pământul cu aerul ei cel negru şi răcoare.

— Mă arde-n spate! zise fata. Făt-Frumos se uită înapoi. Dintr-o volbură naltă, verde, se vedeau nemişcaţi doi ochi de jăratic, a căror raze roşii ca focul ars pătrundeau în rărunchii fetei.

— Aruncă peria, zise fata. Făt-Frumos o ascultă. Şi deodată-n urmă-le văzură că se ridică o pădure neagră, deasă, mare, înfiorată de un lung freamăt de frunze şi de un urlet flămând de lupi.

— Înainte! strigă Făt-Frumos calului, care zbura asemenea unui demon urmărit de un blestem prin negura nopţii. Luna palidă trecea prin nouri suri ca o faţă limpede prin mijlocul unor vise turburi şi seci.

Făt-Frumos zbura… zbura necontenit.

— Mă arde-n spate! zise fata c-un geamăt apăsat, ca şi când s-ar fi silit mult ca să nu spuie încă.

Făt-Frumos se uită şi văzu o bufniţă mare şi sură, din care nu străluceau decât ochii roşii, ca două fulgere lănţuite de un nor.

— Aruncă cutea, zise fata. Făt-Frumos o aruncă. Şi deodată se ridică din pământ un colţ sur, drept, neclintit, un uriaş împietrit ca spaima, cu capul atingând de nori.

Făt-Frumos vâjâia prin aer aşa de iute, încât i se părea că nu fuge, ci cade din înaltul cerului într-un adânc nevăzut.

— Mă arde, zise fata. Baba găurise stânca într-un loc şi trecea prin ea prefăcută într-o funie de fum, a cărei capăt dinainte ardea ca un cărbune.

— Aruncă năframa, zise fata. Făt-Frumos o ascultă. Şi deodată văzură în urmă-le un luciu întins, limpede, adânc, în a cărui oglindă bălaie se scălda în fund luna de argint şi stelele de foc.

Făt-Frumos auzi o vrajă lungă prin aer şi se uită prin nori. Cale de două ceasuri – pierdută în naltul cerului – plutea încet, încet prin albastrul tăriei Miazănoaptea bătrână cu aripile de aramă.

Când baba înota smintită pe la jumătatea lacului alb, Făt-Frumos aruncă buzduganu-n nori şi lovi Miazănoaptea în aripi. Ea căzu ca plumbul la pământ şi croncăni jalnic de douăsprezece ori.

Luna s-ascunse într-un nor şi baba, cuprinsă de somnul ei de fier, se afundă în adâncul cel vrăjit şi necunoscut al lacului. Iar în mijlocul lui se ridică o iarbă lungă şi neagră. Era sufletul cel osândit al babei.

— Am scăpat, zise fata.

— Am scăpat, zise calul cel cu şapte inimi. Stăpâne, adăogi calul, tu ai izbit Miazănoaptea, de a căzut la pământ cu două ceasuri înainte de vreme, şi eu simt sub picioarele mele răscolindu-se nisipul. Scheletele înmormântate de volburele nisipului arzător al pustiilor au să se scoale spre a se sui în lună la benchetele lor. E primejdios ca să umbli acuma. Aerul cel înveninat şi rece al sufletelor lor moarte v-ar putea omorî. Ci mai bine voi culcaţi-vă, şi eu pân-atuncea m-oi întoarce la mama, ca să mai sug înc-o dată laptele cel de văpaie albă a ţâţelor ei, pentru ca să mă fac iar frumos şi strălucit.

Făt-Frumos îl ascultă. Se dete jos de pe cal şi-şi aşternu mantaua pe nisipul încă fierbinte.

Dar ciudat... ochii fetei se-nfundase în cap, oasele şi încheieturile feţei îi ieşise afară, pieliţa din oacheşă se făcuse vânătă, mâna grea ca plumbul şi rece ca un sloi de gheaţă.

— Ce ţi-i? o întrebă Făt-Frumos.

— Nimica, nu mi-i nimica, zise ea cu glasul stins: şi se culcă în nisip, tremurând ca apucată.

Făt-Frumos dădu drumul calului, apoi se culcă pe mantaua ce şi-o aşternuse. El adormi; cu toate acestea-i

părea că nu adormise. Peliţele de pe lumina ochiului i se roşise ca focul şi prin el părea că vede cum luna se cobora încet, mărindu-se spre pământ, până ce părea ca o cetate sfântă şi argintie, spânzurată din cer, ce tremura strălucită… cu palate nalte, albe… cu mii de ferestre trandafirii; şi din lună se scobora la pământ un drum împărătesc acoperit cu prund de argint şi bătut cu pulbere de raze.

Iară din întinsele pustii se răscoleau din nisip schelete nalte… cu capete seci de oase… învelite în lungi mantale albe, ţesute rar din fire de argint, încât prin mantale se zăreau oasele albite de secăciune. Pe frunţile lor purtau coroane făcute din fire de raze şi din spini auriţi şi lungi… şi încălicaţi pe schelete de cai, mergeau încet-încet… în lungi şiruri… dungi mişcătoare de umbre argintii… şi urcau drumul lunii, şi se pierdeau în palatele înmărmurite ale cetăţii din lună, prin a cărora fereşti se auzea o muzică lunatecă… o muzică de vis.

Atunci i se păru că şi fata de lângă el se ridica încet…, că trupul ei se risipea în aer, de nu rămâneau decât oasele, că, inundată de o manta argintie, apuca şi ea calea luminoasă ce ducea în lună. Se ducea în turburea împărăţie a umbrelor, de unde venise pe pământ, momită de vrăjile babei.

Apoi peliţa ochilor lui se înverzi… se înnegri – şi nu mai văzu nimica.

Când deschise ochii, soarele era sus de tot. Fata lipsea şi aievea. Dar în pustiul arid necheza calul frumos, strălucit, îmbătat de lumina aurită a soarelui, pe care el acu o vedea pentru-ntâia oară.

Făt-Frumos se avântă pe el şi-n răstimpul câtorva gânduri fericite ajunse la castelul încolţit al Genarului.

De astă dată Genarul vâna departe cale de şapte zile. El o luă pe fată pe cal dinaintea lui. Ea-i cuprinse gâtul cu braţele ei şi-şi ascunsese capul în sânul lui, pe când

poalele lungi ale hainei ei albe atingeau din zbor nisipul pustiei. Mergeau aşa de iute, încât i se părea că pustiul şi valurile mării fug, iar ei stau pe loc. Şi numai încet se auzea motanul mieunând din câte şapte capetele.

Pierdut în păduri, Genarul îşi aude calul nechezând.

— Ce e? îl întrebă.

— Făt-Frumos îţi fură fata, răspunse calul năzdrăvan.

— Putea-l-om ajunge? întrebă Genarul mirat, pentru că ştia că-l omorâse pe Făt-Frumos.

— Nu, zău, răspunse calul, pentru c-a încălecat pe un frate al meu, care are şapte inimi, pe când eu n-am decât două.

Genarul îşi înfipse pintenii adânc în coastele calului, care fugea scuturându-se... ca o vijelie. Când îl văzu pe Făt-Frumos în pustiu, zise calului său:

— Spune frăţâne-tău să-şi arunce stăpânul în nori şi să vină la mine, că l-oi hrăni cu miez de nucă şi l-oi adăpa cu lapte dulce.

Calul Genarului îi nechează frăţâne-său ceea ce-i spusese, iar frate-său i-o spuse lui Făt-Frumos.

— Zi frăţâne-tău, zise Făt-Frumos calului său, să-şi arunce stăpânu-n nori, şi l-oi hrăni cu jăratic şi l-oi adăpa cu pară de foc.

Calul lui Făt-Frumos o nechează asta frăţâne-său, şi acesta azvârli pe Genarul până în nori. Norii cerului înmărmuriră şi se făcură palat sur şi frumos, iar din două gene de nouri se vedeau doi ochi albaştri ca cerul, ce repezeau fulgere lungi. Erau ochii Genarului, exilat în împărăţia aerului.

Făt-Frumos domoli pasul calului şi aşeză pe fată pe acela al tătâne-său. O zi încă, şi ajunseră în mândra cetate a împăratului.

Lumea-l crezuse mort pe Făt-Frumos, şi de aceea, când se împrăştie faima venirii lui, ziua-şi muie aerul în lumină de sărbătoare şi oamenii aşteptau murmurând la

faima venirii lui, cum vuieşte un lan de grâu la suflarea unui vânt.

Dar ce făcuse oare în vremea aceea Ileana împărăteasa? Ea, cum plecase Făt-Frumos, s-a închis într-o grădină cu nalte ziduri de fier, şi acolo, culcându-se pe pietre reci, cu capul pe un bolovan de cremene, plânse într-o scaldă de aur, aşezată lângă ea, lacrimi curate ca diamantul.

În grădina cu multe straturi, neudată şi necăutată de nimeni, născură din pietriş sterp, din arşiţa zilei şi din secăciunea nopţii flori cu frunze galbene şi c-o culoare stinsă şi turbure ca turburii ochi ai morţilor – florile durerii.

Ochii împărătesei Ilenei, orbiţi de plâns, nu mai vedeau nimica, decât i se părea numai că-n luciul băii, plină de lacrimile ei, vedea ca-n vis chipul mirelui ei iubit. Ci ochii ei, două izvoare secate, încetase de a mai vărsa lacrimi. Cine-o vedea cu părul ei galben şi lung, despletit şi împrăştiat ca creţii unei mantii de aur pe sânul ei rece, cine-ar fi văzut faţa ei de-o durere mută, săpată parcă cu dalta în trăsăturile ei, ar fi gândit că-i o înmărmurită zână a undelor, culcată pe un mormânt de prund.

Dar cum auzi vuietul venirii lui, faţa ei se-nsenină; ea luă o mână de lacrimi din baie şi stropi grădina. Ca prin farmec, foile galbene ale aleilor de arbori şi ale straturilor se-nverziră ca smarandul. Florile triste şi turburi se-nălbiră ca mărgăritarul cel strălucit, şi din botezul de lacrimi luară numele lăcrămioare.

Împărăteasa cea oarbă şi albă umblă încet prin straturi şi culese în poale o mulţime de lăcrimioare, pe care apoi, aşternându-le lângă baia de aur, făcu un pat de flori.

Atunci intră Făt-Frumos. Ea s-aruncă la gâtul lui, însă, amuţită de bucurie, ea nu putu decât să îndrepte asupră-i ochii săi stinşi şi orbi, cu care ar fi vrut să-l soarbă în

sufletul ei. Apoi ea îl luă de mână şi-i arătă baia de lacrimi.

Luna limpede înflorea ca o faţă de aur pe seninul cel adânc al cerului. În aerul nopţii, Făt-Frumos îşi spălă faţa în baia de lacrimi, apoi, învelindu-se în mantaua ce i-o ţesuse din raze de lună, se culcă să doarmă în patul de flori. Împărăteasa se culcă şi ea lângă el şi visă în vis că Maica Domnului desprinsese din cer două vinete stele ale dimineţii şi i le aşezase pe frunte.

A doua zi, deşteptată, ea vedea... A treia zi se cunună împăratul cu fata Genarului. A patra zi era să fie nunta lui Făt-Frumos. Un roi de raze venind din cer a spus lăutarilor cum horesc îngerii când se sfinţeşte un sfânt, şi roiuri de unde răsărind din inima pământului le-a spus cum cântă ursitorile când urzesc binele oamenilor. Astfel lăutarii măiestriră hore nalte şi urări adânci.

Trandafirul cel înfocat, crinii de argint, lăcrimioarele sure ca mărgăritarul, mironosiţele viorele şi florile toate s-adunară, vorbind fiecare în mirosul ei, şi ţinură sfat lung cum să fie luminile hainei de mireasă; apoi încredinţară taina lor unui curtenitor flutur albastru stropit cu aur. Acesta se duse şi flutură în cercuri multe asupra feţei miresei când ea dormea ş-o făcu să vadă într-un vis luciu ca oglinda cum trebuia să fie-mbrăcată. Ea zâmbi când se visă atât de frumoasă.

Mirele-şi puse cămaşă de tort de raze de lună, brâu de mărgăritare, manta albă ca ninsoarea.

Şi se făcu nuntă mândră şi frumoasă, cum n-a fost alta pe faţa pământului.

Ş-au trăit apoi în pace şi în linişte ani mulţi şi fericiţi, iar dac-a fi adevărat ce zice lumea, că pentru feţii-frumoşi vremea nu vremuieşte, apoi poate c-or fi trăind şi astăzi.

Călin-Nebunul

Era odat-un împărat ş-avea trei fete şi erau aşa de frumoase, de la soare te puteai uita, da la dânsele ba. Acu, cele două erau cum erau, da cea mijlocie nici se mai povesteşte frumuseţea ei. Acu câţi feciori de-mpăraţi şi de ghinărari au cerut-o, împăratul n-a vrut să le-o deie. Acu-ntr-o seară au venit trei tineri şi le-au cerut, da

el n-a vrut să le dea. Acu ei au ieşit afară şi unul dintr-înşii a prins a fluiera cât s-a făcut un nor mare şi nu s-au mai văzut nici ei, nici fetele. Le-a răpit. Acu-mpăratul a scos veste-n ţară că cine-a găsi fetele le dă de nevastă. Acu-n satul cela-a-mpăratului era un om ş-avea trei flăcăi.

Doi erau cum erau, da unul era prost, şedea-n cenuşă şi-l chema Călin Nebunul. Ş-au zis acei doi fraţi: „Haidem şi noi să căutăm fetele-mpăratului”. Da’ Călin a zis: „Hai şi eu cu voi”. Ş-acei doi au zis: „Hai”.

Şi-mpăratul a zis că care s-a porni după fete le dă bani de cheltuială şi straie de primeneală. Acu ei au făcut un arc ş-au zis că unde l-a zvârli, până unde-a ajunge, acolo să poposească.

A aruncat cel mare ş-a mers vreo două zile ş-a ajuns. A aruncat şi cel mijlociu şi tot aşa degrabă a ajuns. Da când a aruncat Călin Nebunul, a mers trei luni de zile, zi şi noapte, şi de-abia a ajuns. Acu ei, mergând pe drum, au gătit şi cremenea şi amnarul. De-abia au avut cu ce aţâţa oleacă de foc. Ş-au zis aşa ei înde ei că să păzească focul unul din ei cât or dormi ceilalţi doi, că dacă s-a stinge focul, îi taie capul celui ce-a păzit dintr-înşii. Acu s-au culcat cei doi, şi cel mare a rămas să păzească. Pe la miezul nopţii s-a auzit un vuiet grozav.

Era un zmeu cu trei capete.

— Cum ai putut să-mi calci moşiile de la tată-meu făr’ de voia nimănui? Hai la luptă!

— Hai!

Şi s-au luptat ei, s-au luptat, pân’ acu l-a omorât pe zmeu şi a făcut din capetele lui trei căpiţi de carne. Acu se trezesc cei doi.

— Uite, voi aţi dormit, da’ eu uite ce lupt-am avut.

Acu a doua noapte cel mijlociu era să stea de strajă. Iar pe la miezul nopţii se aude-un vuiet.

— Cum ai putut să-mi calci moşiile lui tată-meu fără

voia nimănui?

Aista era cu patru capete.

— Hai la luptă!

— Hai!

Şi l-a omorât şi pe acesta ş-a făcut patru căpiţi de carne din capetele lui. Acu, când s-au trezit ei, o-nceput să-i deie de grijă lui Călin Nebunul că să păzească bine focul. Acu el a treia noapte era să fie.

Acu iar pe la miezul nopţii s-auzi un huiet mare. Un zmeu era – cu opt capete.

— Hi! zice Călin Nebunul, – că şi zmeul era năzdrăvan, şi ştia de dânsul – hai la luptă!

— Hai!

Cât se luptă, se luptă cât de cât să nu se deie zmeul. I-a tăiat Călin Nebunul o ureche ş-a picat o picătură de sânge ş-a stins focul. Ş-aşa, pi-ntuneric, s-o-nceput ei a lupta ş-în sfârşit l-a omorât Călin Nebunul ş-a făcut opt căpiţi de carne. Acu ce să facă el? Foc nu-i. S-a luat el şi mergea aşa supărat prin pădure ş-a ajuns la un copac nalt şi s-a suit în vârful lui ş-a văzut în depărtare o zare de foc. Scoboară el şi se porneşte s-ajung-acolo şi-ntâlneşte un om pe drum.

— Bună noapte!

— Mulţumesc d-tale!

— Da’ cine eşti d-ta?

— Eu-s De-cu-sară.

Călin Nebunul l-apucă şi-l leagă de-un copac cot la cot. Mai merge el o bucată bună, şi mai întâlneşte un om.

— Bună noapte.

— Mulţumesc d-tale.

— Da’ cine eşti d-ta?

— Eu îs Miezu-nopţii.

Ia şi pe-acela şi-l leagă iar de-un copac. Mai merge el înainte şi mai întâlneşte un om.

— Bună noapte.

— Mulţumesc d-tale.

— Da’ cine eşti d-ta?

— Eu îs Zori-de-ziuă.

Îl leagă şi pe-acela. El i-a legat, că lui i-era frică să nu se facă ziuă. În sfârşit, ajunge el acolo. Acolo era o groapă mare ş-un cazan c-o pereche de pirosteie mari, şi-ntr-însul fierbea vreo două-trei vaci şi-mprejurul pirosteilor se cocea o turtă. Şi împrejurul ei dormeau doisprezece zmei şi două zmeoaice, mamele lor. Acu Călin Nebunul ia vreo doi tăciuni într-un hârb ş-un cărbune-n lulea şi, plecând, iacă, i-a venit aşa o mirozně de bună din demâncat, şi, luând o bucăţică, a curs apă clocotită pe urechea unui zmeu şi el a ţipat straşnic, că toţi s-au trezit şi l-au prins pe Călin Nebunul.

Ş-au vrut să-l omoare şi el a zis:

— Mă rog d-lor-voastre, lăsaţi-mă, că sunt om sărac!

Da’ ei au zis aşa:

— Dacă tu ne-i aduce pe fata-mpăratului Roşu, noi te-om lăsa.

Da’ el a zis:

— Da’ de ce n-o luaţi d-voastră, că sunteţi mai mulţi şi mai tari?…

— Da’ noi suntem duhuri necurate, şi-mpăratul are un cocoş ş-un căţel. Noi, când ne-apropiem de palatul lui, cocoşul cântă şi căţelul bate, şi noi trebuie să fugim… Da’ tu-i putea mai bine, că eşti om pământean.

Da’ Călin Nebunul, viclean:

— Haideţi şi d-voastră cu mine, că-s eu om pământean şi căţelul n-a bate, nici cocoşul n-a cânta.

Da’ Călin Nebunul se uită şi vede-un voinic ca şi dânsul, legat cot la cot de-un copac, şi când a văzut că s-a pornit Călin Nebunul, el s-a smucit straşnic, încât au rămas mâinile la copac şi el a fugit. Şi ei merg, merg pân ce-ajung la poarta-mpăratului. Şi era o poartă mare de fier, că nu era-n stare să treacă nime afară de Călin

Nebunul. Şi el s-a suit pe poartă ş-a zis zmeilor:

— Hai să vă iau câte pe unul de chică să vă dau în ogradă. Şi lua tot lua câte unul şi cu paloşul le tăia capul, pân ce a tăiat la toţi. Ş-a intrat în ogradă, da-mpăratul, de grozav zid şi poartă ce avea, uşile erau toate deschise. Călin Nebunul s-a suit sus pe scări, şi scările erau de aur bătute cu diamant, ş-a intrat în casă unde dormea fata.

Da' era lună ş-o mândreaţe afară, şi luna bătea în casă unde dormea fata. Da' fata era aşa de frumoasă de cât de nepovestit. Călin Nebunul a sărutat-o şi i-a luat inelul de pe mână şi s-a dus. Când a ajuns la zmeii cei tăiaţi, le-a tăiat vârfurile limbilor la toţi doisprezece şi le-a pus în basma ş-a trecut poarta şi s-a pornit la drum. A mers pân ce-a ajuns la cazan. A putut prinde o zmeoaică ş-a tăiat-o, da una a scăpat. A luat pe degetul ista mic turta şi pe cellalt cazanul cu carne şi-ntr-un hârb oleacă de foc şi s-a pornit la drum.

Ş-a ajuns la Zori-de-ziuă şi i-a dat o bucat' de carne ş-o bucat' de turtă, l-a dezlegat ş-a zis:

— Hai, du-te!

Mai merge el, ajunge la Miezu-nopţii şi-i dă ş-aceluia o bucat' de carne ş-o bucat' de turtă şi-i dă drumul ş-aceluia. Când a ajuns la De-cu-sară, era mai mult mort de când era legat. Îi dă ş-aceluia o bucat' de carne ş-o bucat' de turtă şi-i zice:

— Du-te, bre, 'n pace!

Când a ajuns, n-a apucat a aţâţa focul, şi soarele acu era sus. Fraţii lui atâta dormise, c-acu-ntrase mai de-un stânjen în pământ. Când s-au trezit, a zis:

— I, Călin Nebune, lung-a mai fost noaptea asta!

Da' Călin Nebunul nimica nu le-a povestit din ceea ce s-a petrecut cu dânsul noaptea. Au pregătit ei iar să se pornească ş-a zvârlit tot Călin Nebunul arcul ş-au mers ei aşa pân' la Pădurea de aur. Când au ajuns acolo, le-a zis

Călin Nebunul aşa:

— Fraţilor, voi nu-ţi putea trece-n pădurea asta. Faceţi-vă voi o colibă aici şi staţi şi mă duc eu singur.

Aşa, el s-a pornit. Când a ajuns în mijlocul Pădurii cei de aur, fata cea mare a împăratului făcea de mâncat zmeului ei.

— Bună vreme, fată de-mpărat!

— Mulţumesc, d-tale, Călin Nebune. De numele d-tale am auzit, dar a vedea nu te-am văzut. Da’ fugi că dac-a veni zmeul te ucide.

— Da cât mănâncă zmeul tău?

Fata zice:

— Patru cuptoare de pâine, patru vaci fripte şi patru antaluri de vin. Zice:

— Ia să văd eu, le-oi putea mânca?

Se pune Călin Nebunul şi mănâncă toate. Iaca, vine şi zmeul.

— Bună vreme, câne de zmeu!

— Mulţumesc, Călin Nebune!

— Am venit să iau pe fată. Na, hai la luptă!

— Stai, să mănânc ceva.

— Da’ că, zice, eu ţi-am mâncat mâncarea.

— Cu atât mai bine, zice, eu sunt uşor şi tu eşti greu.

Şi se iau la luptă şi se luptă şi-l omoară Călin Nebunul. Pe urmă zice fetei:

— Rămâi aici, că eu mă duc să scot cele două surori ale tale. Şi se porneşte. Ajunge-n mijlocul Pădurii cei de argint. Fata cea mijlocie făcea de mâncat ş-aceea. Da’ el, cum a văzut-o, i-a căzut straşnic de dragă.

— Bună vreme, fată de-mpărat!

— Mulţumesc d-tale, Călin Nebune! De numele d-tale am auzit, d-a vedea nu te-am văzut.

Da’ şi Călin Nebunul era frumos, şi fetei i-a căzut drag. Da’ fata-i zice:

— Fugi, că dac-a veni zmeul te ucide!

— Da cât mănâncă zmeul?

— Opt cuptoare de pâine, opt vaci fripte şi opt antaluri de vin.

— Adă-ncoace, să văd, oi putea mânca?

Şi mănâncă tot. Iaca, vine şi zmeul.

— Bună vreme, câine de zmeu!

— Mulţumesc, Călin Nebune.

— Hai la luptă!

— Stai, să mănânc ceva.

— Că eu ţi-am mâncat mâncarea!

— Mi-o fi mai uşor la luptă.

Şi se iau, se luptă şi se luptă, şi-l omoară Călin Nebunul. Da lui aşa-i era de dragă fata, de a luat-o cu dânsul la Pădurea de aramă. Când a ajuns în mijlocul pădurii, ş-aceea făcea de mâncat. Aceea nu-l ştia, da văzându-l cu soră-sa a-nţeles.

— Unde-ţi este bărbatul tău?

— La vânat, Călin Nebune. Da’ fugi, c-aista te omoară!

— Cât mănâncă el?

— Douăsprezece cuptoare de pâine, douăsprezece vaci fripte şi douăsprezece antaluri de vin.

— Ia să văd eu, oi mânca?

Mănâncă Călin Nebunul, mănâncă, când la un antal de vin nu-l poate bea şi zice-aşa:

— Cu atâta-i mai tare zmeul decât mine.

Iaca, vine şi zmeul.

— Bună vreme, câne de zmeu!

— Mulţumesc d-tale, Călin Nebune!

— Am venit să-ţi iau pe fată.

— Ba pe fată nu-i lua-o.

— Hai la luptă!

— Numai să mănânc ceva.

— Eu demâncatul ţi l-am mâncat!

— Eu oi fi mai uşor, tu mai greu. Hai la luptă!

— Hai!

Se luptă, se luptă, cât de cât să nu să deie zmeul. Zice zmeul:

— Hai, eu m-oi face o pară roşă, tu te fă o pară verde.

Da’ el cu asta a greşit, că para roşă-i mai moale, para verde-i mai tare. Iaca, trecu pe-acolo o cioară pe sus. Şi-i zice zmeul:

— Cioară, cioară, moaie-ţi aripa ta-n apă şi stinge para ăst’ verde.

Da’ Călin Nebunul zice:

— Împărate prenălţate, moaie-ţi aripa ta-n apă şi stinge para ăst’ roşie.

Cioara, când a auzit – ştii d-ta, a urcat-o – îndată s-a dus. După ce-a udat-o, a-nceput a ciupi dintr-însa, ş-atâta sânge a-nceput a curge, de umblai pân’ în genunchi. De acolea el s-a luat cu fetele şi s-a pornit. A ajuns în Pădurea de aur ş-a luat şi pe cea mare şi s-a pornit ş-a ajuns la fraţii lui.

Ş-a zis aşa:

— Fraţilor, pe aste două le-ţi lua voi, dar ăst’ mijlocie e-a mea; şi s-a culcat să doarmă.

Şi fraţii s-au sfătuit aşa: ca să-l omoare nu se putea, da să-i taie picioarele şi să ieie fetele şi să se ducă la-mpăratul şi să zică că ei le-au scos. Şi i-au tăiat picioarele când dormea ş-au luat fetele şi s-au pornit (aşa era de trudit de lupte, încât n-a simţit când i-au tăiat picioarele).

În zori de ziuă se trezeşte el. Se vede făr’ de picioare. Ce să facă? Da’ picioarele i le-au luat de acolo, că altmintrele el le-ar fi pus, că era năzdrăvan.

S-a luat el încetişor ş-a intrat în Pădurea ăst’ de aur. A mers vreo trei zile şi vreo trei nopţi ş-a ajuns la un palat, aşa de frumosu-i, de nu te-ndurai să te uiţi la dânsul. Ş-a auzit un cântec aşa de jale, de i-a rupt inima. Se ia el încetişor şi se suie pe scările cele şi vede acolo pe voinicul ce-şi rupsese mâinile la zmei.

— Bună vreme, voinice!

— Mulţumesc d-tale, Călin Nebune, da’ ce-ai păţit?

Şi el începe a-i spune toate câte-a păţit.

— Hai să fim fraţi de cruce!

— Hai!

— Da d-ta cine eşti? l-întreabă Călin Nebunul.

— Eu, zice, s-un fecior de-mpărat, şi pădurile astea au fost toate a tătâne-meu şi ni le-a luat zmeii; da’ de când ai omorât pe zmei, acu iar suntem noi în stăpânire, şi eu pentru că-s făr’ de mâini trăiesc aici. Eu făr’ de mâini, tu făr’ de picioare, om trăi bine. Călin Nebunul se prinde cu mâinile de gâtul feciorului de-mpărat şi se primblă prin pădure. Aşa într-o zi, aude un foşnet în frunze. Da’ fratele lui cel de cruce zice aşa:

— Eu m-oi apropia încetişor şi ţi-oi da drumul, şi tu prinde cu mâinile.

Dându-i drumul, prinde pe zmeoaica cea scăpată şi zice aşa:

— Fă-mi mie picioare şi istuia mâini, ori te omorâm. Şi zmeoaica zice:

— Ia, aicea, ca de un stânjin de departe, este o baltă; vâră-te acolo, că-i ieşi cu picioare şi istălalt cu mâini.

Da’ Călin Nebunul, mehenghiu:

— Vâră-te tu întâi.

— Ei… ba vârâţi-vă d-voastră!

Da’ Călin Nebunul rupe o crenguţă verde ş-o moaie-n apa ceea ş-o scoate uscată, ş-o-ncepe a pumni, ca ce-a vrut să-i usuce.

— Mă rog, nu mă bate, căci este la dreapta altă baltă.

Călin Nebunul vâră o crenguţă uscată ş-o scoate verde, şi se vâră el acolo şi se scoate cu picioare şi cellalt cu mâini. Şi ia ş-o omoară pe zmeoaică, că ştia că-n orice vreme are să-i facă rău. De acolo ei se iau iar şi zice Călin Nebunul aşa:

— De-acu eu mă duc să-mi caut pe nevasta mea, da-

ntâi hai să mă duc într-un loc care ţi-am spus eu, la fata-mpăratului Roşu.

Şi se iau şi se pornesc. Mergând ei printr-o pădure, aproape de curtea-mpăratului, o cules Călin Nebunul o basma de alune. Ajungând la poartă, a auzit un vuiet mare. Da' ei erau îmbrăcaţi cu iţari şi cu cojoc şi-ncinşi cu chimiri. Da' baba cea de la poartă era de-a noastră.

— Bună seara, mătuşă!

— Mulţumesc d-tale, voinice!

— Da' ce-i aici, ce s-aude?

— Se mărită fata-mpăratului.

— Da' cine o ia?

— Bucătarul, c-o ucis doisprezece zmei.

Da' Călin Nebunul îi zice-aşa babei:

— Mătuşă, iaca-ţi dau un căuş de galbeni, să-mi faci ce ţi-oi zice.

— Ţi-oi face, voinice.

El a luat basmaua ceea de alune. Era basma de-a noastre – neagră, cu floricele p-împrejur – ş-a pus inelu-n mijloc ş-a zis aşa:

— Du, mătuşă, şi pune dinaintea împăratului, măcar că te-or ghionti şi te-or da afară, vârâ-te-aşa, cu de-a sila.

Baba s-a dus ş-a intrat în ghionturi, ca acolo, ş-a pus pe masă, ş-a ieşit. Când i-a dat Călin Nebunul căuşul cel de galbeni, ea straşnic s-a bucurat... că ea nu cât să-l fi avut în viaţa ei, dar nici nu l-a văzut. Împăratul când a pus mâna pe basma, alunele a-nceput a durăi pe masă ş-a rămas inelu-n mijloc.

Fata a zis:

— Iaca, tată, inelul meu, pe care nu se ştie cum l-am prăpădit.

Împăratul a-nceput a striga:

— Cine-a adus basmaua cu alunele?

Logofeţii au spus că baba cea de la poartă. Degrab-au

strigat s-aducă cine-a adus. Se ia Călin Nebunul şi intră. Da’ mirele, ţiganul, şedea pe trei perne de puf. Când a fost Călin Nebunul în pragul uşii, o perină a căzut de sub ţigan. Când a fost în mijlocul casei, a picat ş-a doua şi ţiganu-a zis: „Încet, să nu mă tăvăleşti”. Când a fost lângă-mpăratul, a căzut ş-a treia perină, că de! ţiganului nu i se cădea să şadă.

Zice-mpăratul:

— Cum, voinice, inelul fetei mele a ajuns la d-ta?

— Împărate prenălţate! Iaca cum şi iaca cum.

Da’ ţiganul:

— Ce spui minciuni, că eu am ucis zmeii…

Da’ Călin zice:

— Împărate, s-aducă toţi zmeii, să vezi: este vârful limbilor?

A adus, şi cu adevărat nu era. Atunci el le-a scos şi i le-a arătat. Atunci împăratu-a strigat s-aducă calul cel mai bun din grajd şi-a legat pe ţigan la coada calului, ş-a pus ş-un sac de nuci ş-a dat bici calului… Unde pica nuca, pica şi bucăţica din ţigan.

Acu-mpăratul a zis:

— De-acu, voinice, mi-i fi ginere.

— Da’ Călin a zis:

— Ba nu, împărate, că mie alta mi-a căzut dragă, da eu am un frate de cruce aici cu mine, tot fecior de-mpărat, s-o ieie-acela.

Şi l-a adus, deşi fata ar fi vrut mai degrabă după Călin Nebunul; dar, dă, cu istălalt era potrivită. Ş-a făcut o nuntă straşnică, de-a ţinut vreo trei săptămâni; luminaţii, lăutari, ce nu era.

— De-acu mă duc să-mi găsesc pe-a mea.

Cât plângeau ei şi stăruia, da’ n-a putut să-l potrivească să rămână. Ş-a pornit. Când a ajuns el la casa tătâni-său, era un palat straşnic ş-un cârd de porci, şi-l păştea un băieţel ca de vro şapte ani. Că de când îi

tăiase picioarele, acu era vreo opt ani de zile.

— Bună vreme, băieţele!

— Mulţumim d-tale, bade!

— Cine şade-n curţile ieste?

— Ia, nişte voinici care au luat nişte fete de-mpărat, care le luase zmeii.

— Da’ cum trăiesc ei, pe care fete au luat?

— Cel mai mare a luat pe fata cea mare, cel mijlociu a luat pe cea mică.

— Da’ cea mijlocie?

— Aia au pus-o de păzeşte găinăria.

— Da’ tu a cui eşti?

— Mama-mi spune că-s a lui Călin Nebunul, cine-a mai fi acela...

Da el, când a auzit aşa, numai el ştia inima lui, că dă, să ierţi mata, cinstita faţa matale! era a lui.

— Da’ mă rog, bade, ajută-mi a da porcii-n ocol.

Merg porcii, merg, când o scroafă nu vrea să intre.

Călin Nebunul a trântit cu drucu-n scroafă. Ea a-nceput a ţipa alergând, porcii – toţi după dânsa. Decât a auzit ei ş-au ieşit afară ş-au început a striga, care-i acolo de bate porcii? Da’ Călin Nebunul intră-n ogradă. Ei, cum l-au văzut, l-au cunoscut. Şi s-au sculat îndată şi s-au pus în genunchi înaintea lui:

— Iartă-ne, frate, că ne cunoaştem greşeala.

Da’ Călin a zis aşa:

— Ba nu, fraţilor, hai să facem o bombă de fier, şi noi să ne punem tustrei alături, ia-aşa, cum faci cruce. Ş-o aruncaţi unul din voi în sus, că-i ştiut că pe care-a cădea, acela-i vinovat.

Ş-au aruncat în sus, ş-a căzut pe cei doi şi i-a făcut mii de fărâme.

Şi el a făcut o nuntă straşnică. Da’ el nu era aşa tare la inimă ca să ţie pe-acelea de rău, ca aceia pe asta a lui, el tot ţinea ca la cumnatele lui. Ş-a făcut un bal straşnic,

şi eram şi eu acolo... şi ei au făcut o ulcicuţă de papară şi m-au dat pe uş-afară. Da' mie mi-a fost ciudă, şi m-am dus în grajd şi mi-am ales un cal cu şaua de aur, cu trupul de criţă, cu picioare de ceară, cu coada de fuior, cu capul de curechi, cu ochii de neghină, ş-am pornit p-un deal de cremene: picioarele se topeau, coada-i pârâia, ochii pocneau. Ş-am încălecat pe-o prăjină şi ţi-am spus o minciună, ş-am încălecat pe-o poartă şi ţi-am spus-o toată.

Frumoasa lumii

Apoi poveste, poveste, D-zeu la noi soseşte, că-nainte mult mai este. Era odată un vânător ş-avea trei copii şi era sărac-sărac, cât numai cu-atâta se ţinea, că-mpuşca câte-o păsăruică, o vindea ş-

atâta era hrana lui, săracul. Acu era o pădure pe-acolo pe-aproape, de-i zicea Pădurea neagră. Ş-au apucat oamenii din satul cela a zice că nu s-a putea să s-apropie nime de pădurea ceea. Ş-aşa era părăsită, nime nu se ducea, că ziceau că la miezul nopţii vin dracii.

Acu bietul omul ist sărac a zis într-o zi către femeia lui:

— Măi femeie, tot o moarte-am să mor, ia să mă duc eu în pădurea ceea, să văd ce-oi găsi acolo.

Aşa, i-a făcut nevasta o turtă-n traistă şi s-a pornit el; a luat puşca-n spate. Ajungând el acolo, lui îi era foarte frică… da' omul sărac sărăcia-l împinge a se duce oriunde ca să câştige.

Iaca, mergând el aşa, ajunge la un copac nalt şi tufos straşnic, nu ştiu cum s-o fi chemat, şi vede-o pasăre aşa de frumoasă – era de aur. Acu el ce să facă, ca doar să n-o-mpuşte, s-o poată prinde, că, vânzând-o vie, mai multe parale ar fi luat. Alungând-o el prin copac, ea se vârâ-ntr-o bortă… ş-o prinde. El n-a mai stătut către noapte, că s-a temut de draci, ci a luat pasărea ş-a venit acasă ş-a făcut o cuşcă bună ş-a pus pasărea-n cuşcă.

Acu el în ziua ceea, era sâmbătă, care-o prins-o, şi duminică dimineaţa s-a ouat un ou. Oul era de aur. Da' el zice:

— Ei, măi femeie, eu n-oi vinde pasărea asta, că ea s-a oua şi eu oi avea câte-un ou şi m-oi hrăni din zi-n zi.

El ia oul şi se duce-n târg şi-l întreabă negustorul:

— Ce ai de vândut şi cât ceri?

— Am un ou şi cer o mie de lei.

Da' un jidan zice (tot ei îs mai mehenghi):

— Ia să văd oul.

Când vede oul cel de aur – făcea mai mult decât o mie de lei – (îi dă mia de lei). Ia el mia de lei, cumpără cele trebuincioase pentru copii şi femeie şi se duce-acasă. Da pe guşa păsării era ceva scris, da' omul nu ştia carte.

Când în a doua duminică iar s-a ouat un ou de aur. Şi el s-a dus şi iar a cerut o mie de lei. Da’ să iei samă, d-ta, că tot jidanul cela i-a ieşit înainte!

În a treia duminică, când a dus oul, a pus pe gânduri pe jidan. Şi s-a gândit aşa jidanul: l-a întrebat unde şede, să se ducă să vadă de unde are el ouă de aur. Vine jidanul; da’ el ţinea cuşca în colţul casei.

Cum a intrat jidanul în casă – el ştia carte – odată şi-aruncă ochii-n fundul casei. Pe guşa păsării aşa scria: „Cine-a mânca inima are să fie-mpărat; cine-a mânca rânza, de câte ori s-a trezi pe noapte, de-atâtea ori are să găsească câte o pungă de bani sub cap; cine-a mânca maiurile are să fie om cu noroc în lume, oriunde va merge el, orice pas a face el, tot cu noroc are să fie”. Acu jidanul, tot cu duşmănie asupra creştinului:

— Vinde-mi mie pasărea!

— N-o pot, jupâne. Asta-i câştigul meu, toată viaţa pentru mine şi pentru copii.

În sfârşit, cât s-a pus jidanul, n-a vrut bietul om s-o vândă. Jidanul a zis că i-i rău şi c-are să mâie la om. Vânătorul a doua zi s-a sculat de dimineaţă şi s-a dus cu puşca după vânat. Da’ jidanul – şiret, da’ femeia, ca de-a noastre, proastă – şi-i zice-aşa femeii:

— Nevastă, ce să trăieşti c-un om aşa de sărac, vin’ să te iau eu, că te-oi ţine bine şi ţi-oi ţine şi copiii. Da’ femeia zice:

— Dacă te-i boteza! Apoi, zice, cum la noi, nu se poate să se despărţească.

Da’ jidanul zice:

— Lasă-l pe mâna mea, că eu îl omor până mâine. Îi dă nu ştiu ce şi omoară omul. De-acolo zice-aşa:

— Femeie, te-oi lua, dar mai întâi taie-mi pasărea şi mi-o frige.

Da’ să nu lipsească nimica din pasăre, toată s-o mănânc eu. Şi femeia, dobitoacă, ea s-a potrivit. A tăiat

şi a fript pasărea ş-a pus-o pe vatră, a strâns-o şi ea iese din casă cu treabă, şi copiii, tustrei, intră-n casă. Zice unul dintr-înşii:

— Mă, tare mi-i foame… Mama a fript pasărea ceea, hai să mâncăm câte-o bucăţică.

— D' apoi dac-a fript-o jidanului, ne-a bate!

— Hai să mâncăm dinăuntru, că nu s-a vedea.

Ia cel mare inima, cel mijlociu rânza, cel mic maiurile. Pasărea acu nu mai plătea nimica dacă le mâncase acelea. Da' copiii, după ce-au mâncat:

— Măi, hai să fugim, că ne-a bate.

Şi era o bortă-n dosul casei şi s-au vârât acolo.

Vine jidanul. Da' la pasăre cele nu-s într-însa. Apoi începe-a striga, bate pe biata femeie.

— De bună seamă, au mâncat copiii, căci altul nime n-a fost în casă.

Jidanul îndată strigă după copii, să-i taie, să mănânce el din copii. I-au căutat, i-au căutat, în sfârşit nu i-au găsit. Dac-a văzut jidanul că nu-s şi nu-s, s-a dus dracului – cruce de aur în casă! — a lăsat şi pe femeie şi tot. Că el tot aşa era să facă, d-apoi Dumnezeu a lăsat mai bine să mănânce copiii decât dânsul, că Dumnezeu nu doarme. Acu, acel mare a umblat ce-a umblat şi s-a făcut împărat pe ţara aceea. Acu numai aista era micuşor de tot, tot la mă-sa şedea, ist care mâncase maiurile, şi pesemne unde avea el să aibă aşa noroc, tare era leneş.

Cel ce a mâncat rânza găsea tot pungi de bani şi se făcuse straşnic om de rău. Îi erau dragi numai petrecerile, să ierţi mata, îi erau dragi cucoanele cele frumoase. Acu, acolo, straşnic era de frumoasă una de-i zicea Frumoasa Lumii. La soare te puteai uita, da la dânsa ba.

Acu el tot umbla, că doar i-ar da-o boierul cela, da nici că vrea să i-o dea. Iaca vine el acasă la mă-sa:

— Mamă, ce mi-s buni mie banii dacă nu pot eu lua pe

ceea ce mi-a picat dragă!

Da’ mă-sa zice:

— Dragul mamei, du-te şi tot te-i putea întâlni cu ea. (Să vorbească cu dânsa, poate i-ar fi fost şi ei drag.) Da’ ea era vicleană. Acu aist ce-a mâncat maiurile se juca cu nişte bulgăraşi cu alţi băieţi pe-afară. Vine un moşneag.

— Dragul moşului, ce faci tu aici?

— Ia mă joc, moşule!

— Hai cu moşu, că ţi-a da pere şi mere (ştii, ca la copii) – înşeală pe băiat şi-l ia cu dânsul.

Da’ acela era un vrăjitor grozav – îngheţa apa. Ş-acu el, tot vrăjind prin Pădurea neagră, a dat de ceva straşnic, care el nu putea face, numai c-un copil. Se duce-acolo cu băiatu-n mijlocul pădurii şi dă de-o piatră mare. Şi bate de trei ori în piatră şi se deschide pământul. Şi el zice băiatului aşa:

— Măi băiete, du-te pe scările ieste într-acolo sub pământ (erau nişte scări) şi-ai să cobori într-o grădină aşa de mândră, şi-ai să dai de-o căsuţă acolo-n grădină. Să intri-n casă ş-ai să vezi un horn făcut acolo şi pe vatră ai să vezi o cheie. Să iei cheia ceea, s-o pui în brâu şi să vii înapoi la mine. Da’ na-ţi ş-o veriguţă de fier, că făr’ de veriga asta nu poţi intra. (Acolo era pe ceea lume, zice-că). Băiatul se ia, merge-ncetişor şi intră pân’ în grădina ceea.

Da’ acolo aşa era o mândreaţă, grădină cu pomi cu poame de aur… încât băiatul s-a mirat când a intrat acolo şi, ştii, ca copilul, mai degrabă a alergat la pere şi la mere decât la cheia moşneagului. Ştii cum e treaba noastră – era cu cămeşoi şi cu cureluşă bună-ncins, ş-o umplut sânul de mere şi de pere. El pornise să iasă, când şi-aduce aminte de cheie, merge într-acolo ş-o ia – da cheia era straşnic de ruginită… Cine ştie ce-ar fi făcut el cu cheia ceea, şi astăzi am fi fost sub mâna lui poate… Se ia băiatu-ncetişor, se suie iar pe scară să ias-afară –

că ştii d-ta că el, bătrânul, deşi avea putere, nu putea intra în rai, dar ista ca copil…

Când a ajuns în gură să iasă, moşneagul a strigat:

— Stai, nu ieşi! Dă-mi cheia!

Băiatul zice (era mic, da tot cu cap):

— Ba lasă-mă să ies întâi afară!

— Ba nu te las.

— Nu-ţi dau cheia! (Ştii d-ta, nici mâna nu putea vârî, că era păcătos.)

— Am să te omor.

— Omoară-mă, numai dacă poţi!…

El face tranc! cu picioru-n pământ şi se-nchide pământul. Ce s-ă facă bietul băiat? Ia să se-ntoarcă, să se ducă iar prin grădinile cele. Când colo, era-nchis pământul, nu mai era mândreaţa ceea. Începe băiatul a plânge. Plângând aşa, îşi freca mâinile. Şterge pe veriga ceea ce i-o dat-o moşneagul şi vine-un om. Omul cela era de fier. Era duh necurat; om de-ai noştri de fier, unde se poate?

— Măi băiete, cine te-a adus pe tine-aici?

— Iaca cum şi iaca cum, spune băiatul tot.

— Eu te-oi scoate, băiete, da-întâi să te duci de-aici, să-mi tai vreo douăzeci de vaci, să-mi frigi, să am de mâncat pe drum, când te-oi duce (că ştii d-ta, nouă ni s-a părut că era-n gură, da el era tocmai-n fundul pământului, când a-nchis el piatra).

Frige el, şi-l pune pe băiat după cap, şi pune pe o mână douăzeci de vaci fripte şi pe altă mână câteva poloboace cu apă, cu vin – cu ce-o fi fost nu ştiu – şi băiatului îi dă un cuţit ş-o ulcică.

— Când mi-a fi foame, să tai cu cuţitul din carne, să-mi dai să mănânc, şi când mi-a fi sete, să-mi dai cu ulcica apă. Şi merge el, merge – zi şi noapte tot mergea, decât aşa era de-ntuneric, de nu zăreai cât un fir de colb, dacă era sub pământ! Acu apropia vacile de gătat

demâncatul şi apa de băut. Da’ duhul cel necurat i-a zis aşa:

— Dacă tu-i avea noroc să nu gătesc demâncatul şi apa, eu nu te voi mânca, dar dac-oi găta, te mănânc. Ia uită-te tu în sus, vezi soarele?

— Îl văd cât o zare de chibrit.

— Ia! deci mai este! Merge el – că acu rămăsese numai o jumătate de vacă.

— Ia uite-n sus, câtu-i soarele de mare?

— Îl văd pe jumătate.

— E, apoi iaca tot mai am o bucată bună! Când acu era mai aproape de ieşit afară, demâncatul se gătise, apă tot mai era.

— Dă-mi demâncat, că mi-i foame! Băiatul, ce să facă el? Ia cuţitul şi-şi taie o bucat’ de pulpă şi-i dă apă şi porneşte iar. Iacă, a ieşit pe iasta lume. Când îl pune jos:

— Să-mi spui tu drept, de unde mi-ai dat tu de-am mâncat la urmă?

— Drept ţi-oi spune, pulpa mi-am tăiat-o!

— Drept să-ţi spun, să fi ştiut că eşti aşa dulce, nu te mai scoteam.

— Acu nu mă poţi mânca?

— Hei, acolo era largul meu şi strâmtul tău – de-acu eşti prea bun la D-zeu şi nu te lasă să te mănânc! (Ştii d-ta, că sub pământ era locul dracilor.) Şi omul se face nevăzut. Da’ băiatul era săracul flămând, da el uitase că are merele cele-n sân şi cheia ceea. Se ia el ş-aleargă, ş-ajunge la casa mâne-sa. Da, ştii d-ta, el era leneş, da era de duh, nu aşa (parcă numai la dv. Sunt de duh? Sunt şi dintre noi!). Intră-n casă, da mă-sa era săracă straşnic, că, ştii d-ta, ca la boierul când ajunge la mărire, n-o lua pe biata mă-sa s-o ţie, deşi era-mpărat.

— Mamă, n-ai vreo bucăţică de lumânare s-aprinzi?

— Am, dragul mamei, de la Paşte! (O ţine, Doamne fereşte, de tunet, s-aprindă.) Aprinde lumânarea. Da’ el

zice:

— Doamne, mamă, tare mi-i a mânca! Am nişte pere şi nişte mere, da’ m-a durea la inimă să mănânc. Da’ el n-a luat seama că ele-s de aur. Le-a zvârlit sub o laiţă. Mamă, iaca, am o cheie, decât tare-i ruginită, mamă, şterge-o şi vinde-o şi cumpără-mi o pâine. N-a apucat a o freca oleacă, şi-au intrat vreo cinci oameni de fier în casă.

— Ce vreţi, stăpânilor? (El era să-nconjure lumea cu cheia aceea; c-atunci avea cheia iadului, putea face cu dracii orice.) Femeia straşnic s-a înfricoşat de dânşii. Da’ băiatul, mehenghi, îndată s-a priceput:

— Masă vrem şi vin bun! Îndată au venit nişte sufragii şi-au pus masa, şi ce n-au pus! Şi după ce-au ospătat ei bine, au strâns aceia şi s-a dus.

— Ei, mamă! Cheia asta o strâng eu! Acu se făcuse holtei, bun de-nsurat.

— Mamă, eu am auzit că fata-mpăratului e frumoasă. Mă duc s-o iau eu.

— Dragul mamei, tu, un băiat aşa sărac, să iei pe fata-mpăratului? Ce mai vorbeşti nebunii?

— Dacă eu vreau aşa?! Du-te, mamă, staroste.

— Da’ cum, dragul mamei, să intru eu acolo?

— Du-te, mamă!

El o mână.

— Cum să mă duc eu cu mâna goală?

— Mamă, ia vezi merele şi perele cele, n-au putrezit? Du-i-le acelea!

— Bine zici, dragul mamei. Se ia baba şi se-mbracă cu peştiman, pune-un ştergar frumos în cap, ia-n basma acelea şi se porneşte. Ajunge la poarta-mpăratului. Împăratul şedea-n cerdacul cel nalt. Vede-mpăratul că se luptau ceia cu dânsa, n-o lăsau să intre. Împăratul cela era milostiv, nu ca ista de pe-acu. A gândit că a venit să ceară ceva.

— Lăsaţi-o, bre! Când au auzit porunca-mpăratului, au lăsat-o.

— Ce vrei, mătuşă?

— Apoi prenălţate-mpărate, am venit după un lucru mare.

— Ca ce fel, mătuşă?

— Poftim întâi colacii. Vede-mpăratul perele şi merele de aur ş-a stat în mirare. Să vadă la o babă de-a noastră! Numai la curţile lor sunt de-acelea.

— Feciorul meu vrea să ieie pe fata d-tale, împărate! Da-mpăratul a stat olecuţă şi pe urm-a gândit: „Baba asta-i nebună."

— Dacă feciorul tău, zice, până mâine dimineaţă, în locul casei tale, va face un palat ca al meu ş-o grădină ca a mea, c-o cărăruşă de pomi pân' la curtea mea, şi-n fiecare pom să cânte păsările, eu i-oi da fata.

— Rămâi sănătos, împărate! Se porneşte-înapoi femeia.

— Iaca, dragul mamei, ce-a zis.

— Bun, mamă, le fac până mâine. Şterge cheia şi vin iar cinci oameni de fier.

— Ce vrei, stăpâne?

— Până mâine dimineaţă să fie un palat tot de sticlă şi poleit cu aur şi să fie o cărăruşă despărţită prin pomi ş-un pom să-nflorească, unul să-nfrunzească, unul să-i pice frunza, să nu fie doi de-un fel. Şi cărăruşa să fie de catifea, cu iarbă de catifea. Şi la fiecare pom să stea câte-un soldat cu sabia scoasă. Şi păsările să cânte aşa de frumos, să nu poată dormi împăratul şi fata-mpăratului!... Eh! încă era mult pân-în ziuă şi erau toate gata. Împăratul, dimineaţa când se trezeşte, zice fetei:

— De când sunt în palatul ista, cum ne-au cântat păsările acum nu ne-au cântat niciodată (că el nu s-a aşteptat la aste, el gândea că păsările din grădina lui cântă). Când iese-afară şi vede, zice:

— Bre! mare putere are omul ista! Băiatul zice:

— Du-te, mamă, şi cere-i fata să mi-o deie! Se duce baba la-mpăratul, da' el tot o purta cu vorba, că nu-i era voia să-şi deie fata după d-aiştia.

— Apoi, mătuşă, de azi într-o săptămână dac-a veni c-o trăsură de aur şi cai care ar mânca jăratic ş-ar bea pară, i-oi da fata. Da' fata era să se cunune tocmai-n ziua ceea dup-un alt împărat.

— Iaca, dragul mamei, ce-a zis.

— I-oi face, mamă, şi asta. Aude el un vuiet mare straşnic pe afară.

— Oare ce s-aude, mamă? Întreabă mă-sa. Zice:

— Se mărită fata-mpăratului.

— Cine-o ia?

— Cutare fecior de-mpărat. Vezi, dragul mamei, numai m-ai făcut de râs.

— Ia lasă, mamă, că tot are să mi-o deie. Ia el, şterge cheia. Da era iarna. Şi vine omul cel de fier.

— Ce vrei, stăpâne?

— Fata-mpăratului s-a cununat astăzi! Când or dormi, să iei pe mirele să-l pui afară şi pe mireasă s-o pui într-o pivniţă şi-n zori de ziuă să-i aduci iar pe amândoi în casă. Dimineaţa intră-mpăratu-n casă.

— Ei, dragii tatii, cum aţi dormit? Zice el:

— Mie, tată, tare mi-a fost frig!

— Ba, zice ea, eu nu ştiu unde eram, că căutam s-aprind lumânarea şi nu găseam, şi nu era nici pat, nici nimica.

— Aţi visat!

— Da' cum dracu, tată, că, iacă, buricele mi-o îngheţat la degete.

— Eu nu-mi simt spatele.

— Ce n-aţi zis sufragiului s-aprindă focul? Nu v-a mai fi nimica. A doua seară, iar şterge cheia. Vine iar:

— Ce vrei, stăpâne?

— Vreau să te duci să-l pui pe ginerele împăratului într-o movilă de omăt, când a dormi, şi pe mireasă s-o pui în vârful casei! Pe casă, frig-frig, da’ nu era omăt. Ista a degerat. Da’ tot îi era milă de dânsa.

— Numai jumătate de noapte s-o laşi pe vârful casei. Când a adus pe mire dimineaţa, era ţeapăn. A strâns toţi doftorii, n-a mai avut ce-i face – a murit, săracul! Iaca, se-mplineşte săptămâna. El iar şterge cheia, vin ceia…

— Mâne dimineaţă, o trăsură de aur şi cai care or mânca jăratic ş-or bea pară, şi mie straiele cele mai frumoase din lume să mi le aduci. Se pune el ca boierii-n trăsură a doua zi şi se porneşte către-mpăratul.

— Cum îi, voinice? zice-mpăratul.

— Am venit să-mi dai fata.

El se face că nu ştie că i-a murit ginerele. I-o dă-mpăratul. Face-o nuntă strălucită, şi i-o dă, ş-o duce la palatul lui – da’ lui aşa-i era de dragă, de-o prăpădea din ochi. Iacă, aude vrăjitorul că el a ieşit din pământ. Ce să facă el, să poată pune mâna pe dânsul, că el, cât era de vrăjitor şi straşnic, da’ el avea numai vreo doi draci, da ista cheia iadului o avea. Da’ el punea cheia ceea totdeauna pe-o sobă şi numai sufragiul ştia de dânsa. Da’ sufragiul nu prea avea minte destulă-n cap. Iaca, s-a luat el cu fata-mpăratului la primblare. Da’ vrăjitorul a luat o mulţime de chei nouă şi frumoase, altele de aur, de aramă, de argint ş-a început a striga pe la poarta ginerelui împăratului:

— Cine-mi mai dă chei ruginite, că-i dau de cele de aur? Şi sufragiul, nu prea avea multă minte-n cap, a gândit să dea cheia ceea şi să ieie una de aur, că mai bine a prii stăpânu-său. Ehei! şi când i-a luat (cheia, i-a luat) săracul toată puterea lui. Îi dă. N-a apucat de-a veni el de la plimbare şi palatul n-a mai fost. A rămas el săracul în câmp, nici bordeiul ce-l avea înainte nu era acu. Da-mpăratul i-a trimis aşa răspuns pe un logofăt: că

dacă pân’ în trei zile n-a face palatul cum a fost, îi ia fata şi nu i-o mai dă. Acu ţi-am spus că mai bine i-ar fi luat zilele decât să i-o ieie pe dânsa. Mare lucru-i dragostea! Ce să facă el? Da’ şi fata-acu straşnic ţinea la dânsul. Nainte mai drag îi era cel degerat, da’ acuma! A aşteptat el pân’ a treia zi; nu-i de chip, n-are de unde să facă palatul. Îşi ea el ziua bună de la nevastă-sa: cine ştie ce jelanie a fi fost acolo!

— Mă duc de-acu-n lumea mea! Merge el şi ajunge la o baltă (cam un iaz vine).

— De-acu n-am ce face, mă-nec! Dând aşa, frecându-şi mâinile, dă de veriguţa ce i-a dat-o vrăjitorul când l-a vârât întâi în groapă. Şi vine un om de fier.

— Ce vrei, stăpâne?

— Vreau cheia cea de la iad.

— Eu cheia iadului nu ţi-o pot da.

— Apoi, ce să fac eu, spune-mi măcar unde-i?

— Apoi vrăjitorul, ca să nu-l ajungă nime, ş-a făcut un palat pe Prut, ş-acu, dacă-i putea merge pân’ acolo, el o ţine ascunsă sub perină la capul lui.

— Ce să fac eu, cum oi putea s-ajung la dânsul?

— Na-ţi, zice, bucăţica asta de fier, dă-te de trei ori de-a curu-n cap pe dânsa şi te-i face o muscă – pe urmă te-i pricepe cum s-o iei. Şi s-a făcut nevăzut omul cela. Se ia el, se dă de trei ori peste cap şi zboară ca musca pân’ la Prut. Ajunge acolo, da’ vrăjitorul dormea de-amiazăzi. Dă să intre… pe unde să intre? Ferestrele cu obloane, cum se purta mai demult. „Mă vâr pe borta cheii!” Se vâră şi se pune pe sobă. Unde se trezeşte vrăjitorul şi unde-ncepe a bate-n mijlocul casei cu nişte ciocane şi unde-ncepe a ieşi la draci, de te luau fiori. Ş-a-nceput a-i trimite pe unde să facă rele, să puie la cale pe oameni să facă rele; decât, când nu vrea D-zeu, că el era om pământean, i l-a luat din minte! Aşa, după ce-a pus el trebile la cale, a ieşit afară. Musca s-a sculat, a luat cheia

de sub perină ş-a început cătinel-cătinel, ş-a zburat afară. Decât bucuria lui nu se mai povesteşte, c-are să ieie pe fată-napoi. Acu lui nu-i era de dânsul, de dânsa-i era ce-i era. Freacă cheia, vin oamenii cei de fier.

— Să-mi faci palatul iar înapoi cum a fost! Şi acu s-a-nvăţat minte: purta cheia tot lângă dânsul. Acu ce să facă vrăjitorul? Era în satul cela o babă sfântă… Pe atunci era lume bună, erau sfinţi, nu ca acu. Când te durea capul, când aveai vreo boală, numai dacă punea mâna-ţi trecea. S-a dus vrăjitorul ş-a omorât baba şi s-a îmbrăcat el în straiele ei. S-a-mbolnăvit femeia lui, fata-mpăratului, decât ce boală, să dea D-zeu să am şi eu cât oi trăi, decât numai când zicea oleacă valeu, el se prăpădea.

— Ia să chemi pe baba cea sfântă.

Vine; acela era vrăjitorul. Începe-a pune mâna pe capul ei, ca şi cum, dragă Doamne, a o descânta. Şi când iese el din casă, îi zice vrăjitorul ei:

— Doamne, măria-ta, câtă frumuseţe şi mândreţe ai în casă şi n-ai şi un ou frumos de marmură!

— Ca ce fel de ou, mătuşă?

— Acela-i numai în fundul pământului!

— Ira! oi zice bărbatu-meu, ş-a trimite pe cineva să-l caute.

Şi se duce vrăjitorul.

Intră el în casă.

— Ei, zice, iaca ce mi-a spus baba ast-sfântă.

— Iaca să şterg, dragă, cheia.

Şterge cheia şi vin doi oameni de fier.

— Ce vrei, stăpâne?

— Vreau oul cel de marmură de sub pământ.

— D-apoi, bată-te D-zeu să te bată (fie-i lui acolo!); câte-ţi fac eu, până şi cheia iadului o ai, acum vrei să ne iei şi toată puterea noastră?…

Vezi d-ta, vrăjitorul a vrut înadins, ca doar duhul cel

necurat l-a gâtui.

— Da’ eu te-aş omorî, da pentru că ştiu că asta nu vine de la tine, pentru asta te iert şi-ţi spun aşa: că baba cea sfântă-i vrăjitorul şi că azi are să vie c-un cuţit mare şi s-a face că pune mâna pe capul femeii tale ş-are să ţi-o omoare.

Decât, când a auzit el aşa, of! numai tremura! Şi se duce omul cel de fier. Acu el îşi găteşte iataganul, şi când vine-n casă vrăjitorul, pune pe sufragiu şi îl dezbracă-ndată, ş-adevărat găseşte-un cuţit mare, ştii, ca un chip de cosor, şi-l ia cu iataganul şi-l face bucăţele. Acu era cu deplin fericiţi. Acu săracul nu mai ştia ce-i durerea, cum ştia-nainte, şi zice-ntr-o zi:

— Ia hai, soro, să mergem să găsim pe fraţii mei cei doi. (Da’ mama lui murise!) Se iau ei şi se pregătesc, şi mergând ei aşa, au ajuns la-mpăratul. Era straşnic în război cu altul. Tot să nu fie omul săracu-n pace. Ş-aşa era el de scârbit, decât straşnic lucru. Văzând pe acesta, s-a bucurat ş-a zis aşa:

— Fiindcă eşti ginere de-mpărat, mi-i da ajutor ş-oi putea să bat pe vrăjmaşul meu.

Aşa a gătat armată grozavă şi-n sfârşit a dovedit pe ceala. Acu aişti doi se zice că erau tare fericiţi – numai acela, săracul, era mai necăjit (cel cu rânza). Acela s-a luat şi s-a dus la Frumoasa Lumii. Dă să intre-n palatul boierului celuia, nu-l lasă să intre. Aşa, el a trântit un bal strălucit ş-a poftit pe toţi să vie la balul cela, între care era şi Frumoasa Lumii. Decât aşa era ea de frumoasă, cât, când a intrat în bal, a luminat balul de atâta… să ierţi mata. El a început după aceea jocul pân’ în zori de ziuă – unde-a-ntins nişte mese şi s-a pus să joace cărţile. El a făcut toate chipurile ca să joace cu dânsa. El avea mare noroc şi se făcea că nu câştiga, tot ei să-i deie, că nu mai putea de dragă ce-i era. Acu ea, văzând atâţia bani, s-a minunat ş-a zis aşa tătâni-său:

— Hai, tată, să-l poftim pe ista la noi (ştii, ori de-a noastre, ori de-a d-lor-voastre, care vrea să scurgă tot la parale, trage ori pe cine). Acu el, venind la dânsa-ntr-o seară cu vreo zece pungi de galbeni –, a jucat iar în cărţi şi i-a dat toţi ei, de n-a rămas măcar c-un pitac. Acu ea, văzând că n-a rămas nici c-o para, a-nceput a râde de dânsul. Şi ploua afară. Şi vrute şi nevrute a trebuit să-l îmbie să mâie-acolo. Dormind el, de câte ori s-a trezit, de atâtea ori a găsit o pungă de bani sub cap.

A doua zi dimineaţa, când a venit sufragiul să-i deie de spălat, după ce-a mântuit de spălat, i-a pus în mâini vreo douăzeci de galbeni bacşiş. Aleargă la dânsa sufragiul. Da’ ea zice:

— Bre! de unde are omu-aista atâtea parale?

Vine la dânsu-n casă şi zice-aşa:

— Eu te-oi lua de bărbat dacă mi-i spune de unde ai atâţia bani. El zăluzise şi i-a spus, prostul. Da’ ea i-a făcut o cafea nu ştiu cu ce şi s-a bolnăvit el straşnic ş-a început a vărsa, ş-a vărsat rânza. Ş-a luat-o ea, a spălat-o cine ştie cu ce, a parfumat-o ş-a înghiţit-o ea, ca să găsească ea pungile cu bani. Da’ fiecăruia norocul lui.

El mai avea vreo zece pungi de bani din noaptea ceea.

Ea l-a dat pe urm-afară. El a-ncălecat pe un cal şi s-a pornit. Mergând cu calul cela, a dat pe-un câmp de flori şi s-a plecat calul să mănânce şi s-a făcut un măgar. El a strâns un mănunchi de flori şi l-a pus în buzunar. Mergând el călare pe măgar mai departe, a dat de un iaz. Se pleacă măgarul să beie apă şi se face iar cal.

— Ei, zice, bună-i asta!

Ia el într-un şip apă şi se-ntoarce-napoi. Ajunge iar acolo, la Frumoasa Lumii, şi din banii ce-i rămăsese mai toarn-un bal straşnic.

Da ea aleargă, ca să mai vadă de unde are bani.

— De unde bani?

— Din mănunchiul ist de flori. El i-l dă. Ea, mirosind, se

face măgăriţă. El o lasă măgăriţă şi iese din casă. Aşteaptă sufragiul să iasă stăpâna afară. Nu-i! Mare păcat! Când se duce-n casă, o găseşte măgăriţă. Se-ntoarce, ş-o ia de-acolo şi porneşte călare pe dânsa. Îi dă fân să mănânce (că măgăriţă, da' inimă de om). Ea a zis aşa cu alean:

— Nu te-oi mai înşela de-acu şi ţi-oi da rânza-napoi, numai fă-mă cum am fost.

El de multe ce-i făcuse, acu era hapsân şi s-a dus pe dânsa până la-mpăratul, la frate-său. Acu aciia era şi istălalt, care ţinea pe fata-mpăratului. Şi când le-a povestit el lor că măgăriţa-i Frumoasa Lumii, ei s-au pus pe lângă dânsul ca s-o ierte. Şi iertând-o, a băut apă şi s-a făcut iar la loc. Şi erau acum trei împăraţi pe o ţară. Şi-au fost toţi fericiţi... Şi-am încălecat pe-o şa şi ţi-am spus-o aşa.

Borta-vântului

Era un om sărac – sărac, ş-avea o mulţime de copii. Acu era – în vremea foametei şi el a muncit v-o săptămână pe un căuş de grăunţe. Acu s-a dus la râşniţă cu dânsele. După ce le-o râşnit, a ieşit afară cu căuşul cu făină şi s-a pornit o furtună mare şi i-a luat toată făina din căuş. Da el straşnic s-o mâniat. „Nu mă las eu aşa cu una cu două”, şi face un şumuiag de paie şi porneşte.

Îl întreabă un om:

— Unde te duci, cumătre?

— Mă duc s’astup borta vântului, că mi-a luat făina din căuş.

— Da unde-i nimeri-o?

— Unde-a fi acolo mă duc.

Mergând el loc depărtat a ajuns pe Dzeu şi sf. Petrea (erau pe pământ pe-atunci).

— Unde te duci omule?

— Mă duc s’ astup borta vântului, că mi-o luat făina din căuş. Da D-zeu i-o zis aşa:

— Omule, nu te mai duce. Na-ţi o nucă... da pân acasă să nu zici: nucă, deschide-te.

Întorcându-se el înapoi, a ’noptat ş-a ajuns la un om şi s-a rugat să-l primească să doarmă acolo peste noapte.

— De unde vii bade? întreabă omul cela.

— Mă duceam s’ astup borta vântului ş’ am întâlnit un nebun pe drum şi mi-o dat o nucă şi-a zis să nu zic pân’acasă nucă, deschide-te. Ce-a mai fi şi asta?

Femeia omului vicleană. Ia o nucă ’n mână şi zice:

— Ia să-ţi văd nuca.

Îi schimbă nuca omului. Şi pe urmă se duce ’ntr-un ocol şi zice: nucă deschide-te. Dac-o zis – atâtea vite ce-o

ieşit, oi, cai, hei, o bogăţie ’ntreagă. Ştii mata, putere dumnezeiască!

Se duce – a doua zi acasă „Nucă deschide-te”. Nuca de unde să se deschidă.

— Hai bată-mi-l Dumnezeu vânt şi moşneagul lua-l-ar dracu. Mă duc s’astup borta vântului şi să bat pe moşneag de ce m-o viclenit.

Ajunge iar pe Dumnezeu.

Da D-zeu, ştii, putere dumnezeiască, acu era altfel la faţă… nu l-o cunoscut.

— Unde te duci, bade?

— S’ astup borta vântului şi să ucid moşneagul, la ce m-o viclenit.

— Na-ţi, bade, un măgar. Da să nu zici pân’acasă: măgar baligă-te.

— N-oi zice.

Se-ntoarce el iar pe la omul cela. Da omul cela-l ospătează şi-i dă vin să bee, şi omul s-o chefăluit şi-a adormit pe laiţă. Da erau nişte ţigani cu şatra acolo ş-avea măgar şi omul s-o dus ş-o cumpărat ş-a schimbat măgarul.

Omul a doua zi se scoală, ia măgarul şi se duce acasă şi-i zice: măgar, fă bani!

Măgarul, de unde? El apuc’ un druc şi ’ncepe a dişala măgarul.

— Acu nu-l mai iert eu.

Se porneşte să ’ntâlnească pe moşneag şi s’ astupe borta vântului. Întâlneşte pe D-zeu.

— Na-ţi bade, o cârjă, da să nu zici pân acasă: cârje ’ncârjeşte-te. Ia cârja, vine pe la omul cela. Acu omul i-a dat şi mai straşnic ospăţ şi s-a sfătuit că dac’ or vede ce-a mai da şi cârja, pe urmă să-l omoare, ca să nu presupună că el i-o luat. Acu zice omul femeii:

— Măi, femeie, noi hai cu cârja ’n zămnic (beciu) şi să ’nchidem uşa ş-a să zicem: cârjă’ncârjeşte-te.

Se vâră. Cârja unde ’ncepe a bate ş-a zdrobi. Până omul era cu chef, până s-a trezit, ei erau ucişi ca merele.

— Bade ţi-om da şi măgar şi nuca, numai mă rog, scoate-ne. Acu omul i-o lăsat de i-o bătut şi mai bine. A luat măgarul, cârja şi nuca şi s-o pornit acasă.

Aşa s-a făcut de bogat acu, de-a ajuns veste pân la-mpăratul. Atâţia bani avea el, de-o semănat ş-o crescut grâu de aur. Acu ’mpăratul a auzit că are un lan de aur ş-o trimis doi sufragii să-i dea sămânţă, să semene şi-mpăratul.

— Să spui împăratului că nu vreau să-i dau, să văd ce mi-a face. Împăratul când a auzit aşa, straşnic s-o mâniat ş-o gătit oştire, să se ducă cu război asupra lui. Împăratul era frunte, ştii, mai mare. Ş-a venit pân la uşa lui ş-o strigat să iasă afară. Da el ave bani, da tot cu straie de-a noastre, nu cu straie leşeşti. El pune cârja sub suman şi iese afară. Acu ’mpăratul cu atâtea mii de oameni i-a fost ruşine singur lui să se ducă el numai cu unul să se lupte. A zis:

— Omule, arată-ţi tu întâi puterea.

— Bine, măi împărate. Cârje’ncârjeşte-te, la tot soldatul câte două şi la împăratul nouă. (Cârja era dumnezeiască, tot în cap pâcâia).

O nebunit şi pe soldaţi şi pe-mpăratul. S-o dus împăratul, ş-o rămas pace ş-o trăit bine. Să dea D-zeu să trăiască şi copiii mei aşa.

Finul-lui-Dumnezeu

Poveste, poveste – da eu nu-s de pe când poveştile – eu sunt de mai încoace, da m-am dus într-o zi la soacră-mea ş’am găsit un sac de poveşti, şi venind a casă l-am scăpat jos şi s-o despicat sacul şi de-atunci s-o împlut lumea de poveşti ş’ am învăţat şi eu una şi ţ-o spun d-tale.

Era odat-un om ş-avea doi feciori. Acu femeia era ’ngreunată ş-o făcut un băiet, da el era sărac, n-avea cine i-l boteza. Iaca pe-acolo era D-zeu şi sf. Petrea. Şi D-zeu i l-o botezat ş-o rămas băietul năzdrăvan.

Da la urma băietului a făcut o fată, ş-aşa era de frumoasă, de la soare te puteai uita, da la dânsa ba. Treaba ei era să ducă demâncat în ţarină. Ducând ea demâncat în ţarină a zărit-o un zmeu şi s-o pus pe-atâta s-o ia. Da finul lui D-zeu era năzdrăvan ş-o zis aşa fetei: că el a face o brazdă de plug până la demâncat şi ea totdeauna pe brazdă să meargă la fraţii ei. Da finul lui D-zeu era năzdrăvan nu era, da zmeul straşnic. El a şi ştiut ce-o urzit Frate-său ş-o tras brazdă cu plugul până’ la casa lui. Fata s-a dus cu demâncat drept la curtea zmeului. Aşteaptă ei să vie – nu-i!

— Eh! mamă, mă duc să-mi caut sora că mi-a luat-o zmeul – a zis finul lui D-zeu! Ş-o făcut el o boambă de fier la ţigani în loc de călăuz şi-o zvârlea şi el mergea după dânsa.

A ajuns până la o fântână şi la un copac. Acolo puindu-se el să se odihnească, aude zicând aşa: Doamne, Doamne, de-ar veni mama c’acuşi ne mănâncă balaurul!

— Oare cine să s-audă?

Se uită-n vârful copacului, vede doi pui de pajeră.

— Copiilor, da unde-i balaurul cel care vă mănâncă?
— E – aici în fântână.
— Mult v-o mâncat pân’ acum?
— Ia, v-o douăzeci şi patru.
— Ia las că vă scap eu.

Se suie ’n vârful copacului lângă pui. Da balaurul întinde – un cap să ia un pui. Da el avea paloş şi taie capul. Întinde şi celălalt şi-i taie ş’ acela. Acu puii nu ştia ce să-i facă de bucurie şi zice aşa:

— Câţi fraţi am fost noi, pe toţi ne-a mâncat, numai noi doi am rămas. Dac-a veni mama, măre, de bucurie are să te mănânce; vâră-te sub aripa mea.

S-o vârât sub aripa lui şi nu s-a văzut. S-aude un vuiet mare; vine pajera. Pajera era mama vântului.

— Dragii mamei nu v-a mâncat!
— Finul lui D-zeu ne-a scăpat.
— Unde-i să-l mănânc de bucurie.
— Mă rog, mamă, dacă l-ăi mânca să-l faci înapoi.
— Da unde-i?
— Îi la răsărit.

Da ea a’nceput a vâjâi tare la răsărit. Da puii zic către finul lui D-zeu:

— Mama, are să-i treac’ un foc de-a te mânca pân ce va ajunge la răsărit. Vine.

— Nu-i dragul mamei.
— Iacătă-li-i, mamă!

Da ea-l ia şi-l înghite şi când l-o făcut înapoi aşa s-a făcut el de frumos, de s-o luminat locul unde era el.

— Ce să-ţi fac pentru binele ce mi-ai făcut, că mi-ai scăpat copiii – a zis pajera.

— Să-mi spui unde-i zmeul cu soră-mea.
— Nici n-am văzut, nici n-am auzit.
— Altmintrele nu-mi mulţumeşti.
— Să şuier să-mi vie ficiorul, vântul de la răsărit.

Ş-o şuierat ea odată ş-o venit un om – era statul lui de

o palmă şi barba lui era de un cot şi călare pe-un iepure şchiop. Şi-i zice pajera:

Statu-palmă
Barbă cot
Călare pe-un iepure şchiop
Unde-i zmeul ce-a luat pe fată, pe sora lui finul lui D-zău?

— Nici n-am auzit, nici n-am văzut. Dacă n-o fi ştiind frate-meu, vântul de la miază-zi. Când o suflat odată, o venit altul. Aista era mare de stat, cu buzele mari şi n-avea ochi. Da când sufla, peste tot locul s-auzea.

— N-ai văzut, n-ai auzit pe zmeul care a luat pe fată, pe sora lui finul lui D-zău?

— Nici n-am văzut, nici n-am auzit.

— Ce-i de făcut? zice Pajera.

— Da n-o fi ştiind fraţii noştri cei de cruce?

— Da unde-s?

— Aicea-s departe. Trebuie să ne ducem loc mult. Na-ţi un firicel din părul meu, na-ţi şi din barba mea şi te porneşte băiete la drum. Şi să pui perii ’n trei şi când la o vreme de nevoie să şuieri într-înşii, eu, noi ţi-om veni într-ajutor şi fă de-a-dreptul pe aici şi-ai să dai de pădure şi tot te du ’nainte.

Se ia el şi se porneşte, merge pân-în pădurea ceea... când în mijlocul pădurii vede o fumărie straşnic de mare încât se ’nnăduşea, nu mai putea. S-apropie el acolo pin fum binişor şi găseşte pe mama zmeului-îşi pârlea părul de pe picioare că era cald straşnic şi nu mai putea.

— Bună ziua mătuşă.

— Mulţămesc D-tale voinice, da – zice – und-te duci voinice?

— Caut curtea zmeului, mătuşă.

— I, flăcăule! Mult trebuie să mergi pân ce-i ajunge şi nu mai rămâi cu zile de te-i apropia.

— Mă rog, mătuşă, să-mi spui unde-i drumul cela, că

nu mi-i frică… mă duc.

— Eu nu-l ştiu, dragul mătuşii.

El, ducându-se aşa prin pădure, aude – un glas de om zicând: Valeu, valeu, tare mi-i foame! El s-apropie. Oare ce să fie – acolo? Vede un om şezând, greceşte, jos:

— Da ce te vaiţi, bade?

— De pe nouă lanuri grâu am strâns şi tot pâine l-am făcut şi l-am mâncat şi tot mi-i foame.

— Hai cu mine.

— Hai.

Mergând el mai departe a auzit un glas de om zicând aşa: tare mi-i sete.

— Bună vreme, omule. Pentru – ce ţi-i sete, nu găseşti apă să te saturi?

— Câte iezere a fost în pădurea asta toate le-am băut şi tot mi-i sete.

— Hai cu mine.

— Hai.

Mergând ei aşa mai departe a intrat în altă pădure tustrei ş’ aude sub tufe un foşnet. Cine era? Vântul de amiază cel cu buzele mari.

— Bună vreme, vântule, ce faci aici?

— Mă stăpânesc să-mi ţin suflarea şi să ’mpuşc un ţânţar. Da să-l împuşc să nu-i sparg pielea.

— Da unde-i ţânţarul, că eu nu-l văd.

— Îi lângă soare.

— Lasă, hai cu mine.

— Ba nu. Eu mă duc după ţânţar, duceţi-vă voi înainte.

Merg ei mai departe şi ajunge la palatul zmeului. Zmeul era la vânat şi fata şedea ’n cerdac.

— Bună vremea, soro.

— Mi-o spus zmeul că vii după mine. Da-ntoarce-te că te prăpădeşte.

— Nu mi-i frică.

— El acuş vine,i la vânat.

Vine zmeul.

— Bine-ai venit, finul lui D-zeu.

— Bine te-am găsit, câne de zmeu.

— Hai la luptă.

— Hai!

Ş-o luptat ei trei zile şi trei nopţi şi nu-l putea dovedi şi nu se da nici zmeul, nici finul lui D-zeu.

El a aprins perii cei doi ş-o venit vântul de la răsărit şi de la amiezi şi când ş-o pus buzele'n trei drept în jumătate a despicat zmeul când a suflat. O jumătate a murit că era c-un cap, da o jumătate nu, că era cu două-că era cu trei de toate. Şi s-a rugat finul lui Dumnezeu straşnic la Statu-palmă-barbă-cot.

— Nu-ţi pot face nimic, că el s-o dus la-mpăratul ţării iştia să spună ce i-ai făcut. De-acu dac-ai pute luptă-te cu – acela.

Acu el s-a pornit cu soră-sa.

Când a ajuns aproape de palatul împăratului celuia nu era de chip să treacă, aşa era de straşnic şi mergând el prinprejur a ajuns la o baltă. Pe balta ceea era trei băieţi şi se băteau de la o cuşmă, de la un bici şi de la o sulă.

— Ce vă bateţi, măi băieţi?

— Aiestea ne-o rămas de la tatăl nostru şi nu ne putem împărţi.

— Şi la ce vă trebuie vouă aiste?

— Când pui cuşma 'n cap nu te vezi, când dai cu biciul te sui la curtea 'mpăratului, când îi zice: sulă – sulicică – te suie 'n dealul de steclă.

— Da' n dealul de steclă cine şade, ce căutaţi voi acolo?

— În dealul de steclă ţine 'mpăratul pe fată.

— De ce o ţine acolo?

— Ca să n-o ia zmeii.

— Până când?

— Până s-a găsi un voinic ca să omoare zmeul... Cel

ce-a omorî zmeul îi dă fata ’mpăratul.

— Măi băieţi, eu voi face bună dreptate, vârâţi-va toţi în iaz şi eu v-oi zvârli câte una, cine-a prinde mai iute aceluia să fie.

El, viclean, ia toate-n mână, vâră pe băieţi în apă şi pe urmă dă din bici şi-l suie pe dealul unde şedea ’mpăratul, la curtea-mpărătească.

La curtea ’mpăratului era o mândreaţă, că nici nu se poate povesti. Împăratul şedea afară, – era bătrân şi bea lulea.

— Bună vremea ’mpărate!

— Mulţămesc D-tale voinice! Tare om trebui să fii d-ta de vreme ce te-ai suit aici la mine.

— Aşa ’mpărate, am venit să omor zmeul, să-ţi scap fata.

— Zmeul n-o venit încă la mine. Da s-aude c’ aicea ’n vale ’ntr-un iaz, este noaptea şi se cearcă de a se sui să ia fata din dealul cel de steclă.

— Rămâi sănătos, Împărate.

— Mergi sănătos, voinice.

— Mă duc după zmeu. Dacă l-oi omorî îmi dai fata.

— Ţi-oi da-o.

Ajunge el la iazul cel unde o găsit băieţii. Pune cuşma ’n cap, se face nevăzut şi se pune sub o tufă de buruieni. Da’ el era frumos şi puternic, da’ era sărac. Pe iazul cela era o covată cu faţa-n jos. La miezul nopţii aude el un vuiet straşnic. Aceea era balta drăcească, venea dracii şi da poronci noaptea. Vine dracul cel mai mare, se pune călare pe covată (Scaraoţchi). Ş-o şuierat straşnic ş-o venit draci şchiopi, chiori, ş’ o ’nceput să ’ntrebe Scaraoţchi ce trebi au făcut ei?

— Eu am întărtat trei băieţi, că doar s-or ucide unul dintr-înşii. Păcatul mare c-o venit finul lu’ D-zeu şi le-o luat.

— Da tu?

— Eu am întărtat pe vântul de la amiezi să rupă ’n jumătate pe zmeul cu trei capete şi două capete o scăpat, da jumătate-i mort.

— N-aţi făcut nici o treabă, să vă ’nvăţ eu ce să faceţi. Lângă balta asta mai la vale, este o comoară de bani. Comoara unui moşneag şi moşneagul are să moară iest-noapte. Duceţi-vă şi puneţi mâna pe banii ceia să fie-a noştri.

— Da dacă ni i-a lua cineva cu putere dumnezeiască?

— Nime nu se poate apropia dac-om pune noi mâna pe dânsa.

— Nime, nime-n toată lumea nu se poate?

— Ba se poate, da iaca ce: dac-a veni finul lui D-zeu până ce nu-ţi pune voi mâna pe bani şi s-a întâmpla s’aducă apă de ceea care l-o botezat şi ne-a stropi, ne frige, şi el a lua banii.

Cela a auzit. Se scoală dimineaţa şi se porneşte să se duc’ acasă. Lui îi zburda după bani. Ajunge el acasă.

— Mamă unde-i apa ceea ce m-o botezat pe mine?

A găsit mă-sa ’n biserică lângă sf. Pricestanie şi ia el şi se porneşte iar înapoi. Ajungând acolo – dracii era la bani toţi. Se duce şi s-apropie, îi stropeşte. Dracii ţipă şi-i zic:

— Mă rog, finul lui D-zeu, ce vrei ţi-om face, numai nu ne arde.

— Dacă mi-i aduce zmeul cel scăpat, eu v-oi da drumul.

— Mă rog, iaca mă duc să-l aduc.

Ş-a luat un cârd de draci straşnic de mulţi.

— Da viu poate nu ţi l-om pute aduce.

— Mort nu vreau, viu să mi-l aduceţi.

Şi s-o apucat dracii s-o făcut un fedeleş de fier şi s-o dus după zmeu să-l puie ’n el. Când l-a adus aşa era fedeleşul de greu, de numai dracii-l putea ridica.

— Pune-l aici.

Dă din bici şi-l suie la – mpăratul cu fedeleş cu tot.

Îi zice ’mpăratul:

— Ce ai aici?

— Aici-i toată puterea mea ’mpărate... arată-mi fata ori o destup. Împăratul de-odată s’o’ngrozit, da pe urmă (el, viclean) o aduce s-o vadă el. Da-mpăratul pe unde se suie pe dealul cel de steclă nu se ştie, el avea o putere straşnică, neştiută. După ce-a adus-o, da el după ce-a văzut-o a nebunit, aşa i-o picat de dragă. Da, să ierţi d-ta, şi el ei.

— Voinice! te-i cununa cu fata mea, dar dacă mi-i spune cum dai drumul puterii d-tale.

Da el de dragă ce i-a picat fata ş-a pierdut mintea.

— Împărate, eu te-am amăgit, da aicea-i zmeul. Împăratul strigă degrabă:

— Omoară-l voinice, că el acuşi sparge fedeleşul, că eu l-am prins odată şi l-a spart.

El de bucurie ca să-i dea fata, odată a ’nceput să ucidă zmeul. Îi turna reşin’ aprinsă pe la cep ş’ o ’nceput aşa de straşnic a ţipa zmeul de se cutremura palatul ’mpăratului. După ce-o murit zmeul, a’nceput a ieşi un fum, aşa de straşnic mirosea de greu, decât voinicul a picat ca mort. Da-mpăratul, bucuria lui, a luat ş-a pus pe voinic în fedeleş şi i-a dat drumul de vale. Şi el a luat fata ş-a suit-o ’n dealul cel de steclă. Da bietul voinic când a picat el mort i-a rămas sula ’n cerdacul împăratului. Acu, la ce vreme s-a fi trezit el în fedeleş...

— I doamne!, viclean am fost, da mai viclean împăratul. Ce să fac eu? Începe el a se izbi ca să iese de acolo. Da câtă putere avea el nu putea ca să sparg’ acela. Da el mai ave o bucăţică din barba lui Statu-palmă-barba-cot. Aprinzând, începe a veni el cu iepurele cel şchiop pe fedeleş.

— Scapă-mă.

O ’nceput a bate iepurele ş-o spart fedeleşul. (Că toată puterea vântului de la răsărit e ’n iepure; iepurele

de ce fuge aşa tare?). Scăpând el, îi zice Statu-palmă aşa:

— De-acu înc’o dată dacă mi-i chema, apoi pe urmă nu-ţi mai fac, că de trei ori îi dată ca să-ţi fac bine.

Acu el bate din bici ş’ ajunge la-mpăratul. Da-mpăratul zvârlise sula.

— Am venit, împărate, să-mi dai fata.

Se face că nu ştie, că l-a dat cu fedeleşu ’n jos.

— Eu ţi-oi da fata, dacă te-i duce la dealul cel cu flori şi mi-i aduce o floare din mijlocul grădinii celeia, eu ţi-oi da fata

Se ia el şi se porneşte, ş-o mers el cale de-un an. Cine era ’n grădină acolo? Era Statu-palmă.

— Ei voinice, tocmai ş-aci ai venit după mine?

— Am venit, mi-ai zis că mi-i mai face un bine. Să-mi dai floarea din mijlocul grădinii iştia.

El i-o dă. Aşa era de mândră, aşa amirosea de frumos floarea – acea de te – adormea. Ajungând la-mpăratul, i-o dă.

— Dacă mi-i mai face ceva eu ţi-oi da fata. Eu oi frige (câte tamazlâcuri de vite avea – mpăratul) şi dacă le-i mânca într-o noapte, eu ţi-oi da fata.

O făcut aşa după porunca ’mpăratului şi el a zis celui ce nu se mai sătura ş-o mâncat tot într-o noapte. El numai atunci s-a săturat, da pân-în ziuă a şi crăpat. Da el a mâncat aşa cu lăcomie, încât şi păreţii hambarului i-o ros. Şi s-o minunat Împăratul de-atâta putere.

— Dacă mi-i bea câte fântâne (se află la Curte) de apă, eu ţi-oi da fata. El cheamă pe istălalt frate de cruce, care nu se mai sătura de apă, ş-o băut, da o fântână n-o putut-o găta ş-a şi crăpat ş’ acela.

Lângă curtea ’mpăratului era straşnică pădure.

— Dacă tu-i sufla odată-n codrul meu şi s-or strânge toţi ţânţarii la uşa palatului, eu ţi-oi da fata.

El a aprins părul vântului de la amiază-zi. Când s-o dus

vântul de la amiază-zi şi când ş-o pus buzele ’n patru ş-o suflat, era să ’nghită pe-mpăratul. Aşa era de mulţi ş-aşa bâzâia ei de tare, parcă era ’ntre calici la Ismail.

— Mare putere ai. Zi ţânţarilor să se ducă de aici.

— Nu zic, pân ce nu mi-i da fata.

Împăratul l-o luat cu blândeţe şi l-o amăgit. Ş-o zis vântului ş-o suflat şi s-o dus ţânţarii de la uşă.

— Dacă te-i sui s-o iei din dealul de steclă îţi dau fata.

— O sul’ am fost uitat eu aici.

— Eu n-am văzut-o.

A stat el trei zile şi trei nopţi ş-a gândit ce-i de făcut şi i-a venit aşa un gând:

să mai cheme pe vântul de la amiază. Vântul de la amiază i-a zis aşa:

— Înc-un bine am să-ţi fac. Am să mă pun în cerdacul împăratului şi să ’ncep a sufla. Puindu-se el, suflă şi se clătină palatul cât de cât să pice.

— Împărate, dacă mi-i da fata vântu-a sta.

— Palatul las’ să pice, da eu fata nu ţi-oi da-o.

Da’ el zice vântului:

— Pune-te ’n dreptul uşii şi ’ncepe a sufla în casă cu câtă putere ai.

El ş-o pus buzele ’n cinci şi când a ’nceput a sufla, împăratul sărea din părete ’n părete.

— Împărate, dă-mi fata că vântul a sta.

— Sui în dealul de steclă ş-o ia.

— Dă-mi sula ’mpărate.

— Sula am zvârlit-o în mijlocul iazului lângă covată… acolo unde era dracii.

El era lipit pământului, că vântul nu era să-i facă nimica – cela gătise de făcut, cela crăpase.

Aşa mergând el la iazul cela, era straşnic palat făcut de draci, unde ţineau banii.

Şi pe apă mergea o casă făcută straşnic de mândră şi-n casa ceea s-auzea un bocet. S-o luat ş’ a ’nceput cu

luntricica a merge ş-a ajuns la casa aceea. Casa ceea, când a intrat, era un fecior de-mpărat prins de draci şi-l muncea acolo ’n toate zilele.

— Ce faci aici, bade?

— Iaca m-o prins dracii, c-am luat bani şi eu nu pot scăpa de-aici. Eu am o împărăţie straşnic de mândră, hai să fim noi fraţi de cruce.

— Hai!

— Fraţi de cruce om fi, dar fugi că vin dracii, s-apropie miezul nopţii. El tot mai avea apă de la botez. Aşteaptă la miezul nopţii, vin dracii şi el începe a-i stropi.

— Mă rog, finul lui D-zeu, ce-i cere ţi-om da, numai lasă-ne.

— Sula din mijlocul iazului. Se duce ş’ aduce dracul sula.

— Acu du-ne până pe deal pe – amândoi ş-apoi nu voi stropi. Ei, de frică i-a dus. El a zis:

— Sulă, sulicică, suie-ne ’n dealul de steclă.

Când l-o suit acolo, atâta de multă jelanie ce-a avut ea după dânsul, c’ avea o cadă de lacrămi.

Atunci Împăratul n-a mai avut ce face şi i-a dat-o. A făcut o nuntă straşnică şi pe urmă s-a dus, a adus pe soră-sa de la casa zmeului ş-a luat-o fratele lui ist de cruce…

Vasilie-finul-lui-Dumnezeu

Poveste, poveste, cuvânt de poveste, în astă sară la noi soseşte pe un pai de secară, să te ţin de vorbă 'n astă sară.

Era un om – aşa era el de cu putere că, să iertaţi de cuvântul cel prost, câţi copii se năştea el îi boteza, câţi flăcăi se 'nsura el îi cununa. Ş-avea o fată ş-un băiet. Fata aşa era de frumoasă de la soare te puteai uita, dar la dânsa ba. Toţi împăraţii din lume au cerut-o, dar nici vrea să se ducă, nici tată-său nu vrea s-o dea. Pe acea vreme îmbla Sf. Petrea şi D-zeu pe pământ. Fiindcă făcuse minuni, în urmă umbla şi necuratul – cruce de aur în casă. Ajungând la omul cela zice:

— Omule, De ce nu vrei să măriţi fata? o 'ntrebat Sf. Petrea.

— Nu vrea fata să meargă şi nu găsesc om potrivit după dânsa.

— Zi, omule, că eu ţi-oi găsi unu.

Necuratul au auzit asta. Ş-aşa au făcut un vânt ş-au purces fata grea. Acu auzind satul, au început a pierde cinstea ce-o avea omul acela, şi 'ntâi în sat.

O 'nceput să se mire omul, din ce pricină au pierdut el cinstea. Băiatul lui i-o spus: iaca, tată, din ce pricină. Şi omul s-o sfătuit cu mama fetei, s-o prăpădească din

pricina asta. Au tocmit un om, ş-au pus pe fată ’n căruţă ş-au zis s-o ducă ’ntr-o pustietate, şi să-i scoată ochii amândoi să-i aducă tătâne-său. Omul a luat-o. După fată se ţinea ş-un căţeluş. Ea s-a rugat la om să-i scoată ochii căţelului s-o lase pe dânsa teafără. Ea şi-a făcut o gropiţă şi bea apă şi se hrănea, furnici şi gândaci mânca, aşa să trăiesc eu!

Aşa au dat D-zeu şi sf. Petrea – că ea era săraca nevinovată – ş-au făcut un băiet. D-zeu ştiind ce se petrece au pornit s-o vadă în pustietatea ei şi ea l-a rugat să-i boteze copilul, şi i-au pus numele Vasilie – finul lui Dumnezeu.

Aşa cât creştea altu ’ntr-un an, el creştea într-o zi. Şi D-zeu a răsădit un copac şi i-a spus mamei, când a pute cuprinde copacul să-l scoată din pământ cu rădăcini, cu crengi cu tot, atunci să-i dea drumul să se ducă să se răsplătească de dracul. Şi copacul cela în trei ani aşa s-a făcut de gros cât nu-l puteai cuprinde c-o frânghie cât de aici la Dorohoi.

Băietul când s-o făcut mare o ’ntrebat:

— Mamă, unde-i tata?

Ea i-a spus lui, că nu ştie cine-i. Zice:

— Eu mă duc, mamă, să-l cat.

— Te-i duce, dragul mamei, da dacă-i pute scoate copacul de aici din pământ. Cum a pus mâna, l-o scos cum aş scoate eu o rădăcină de morcov. I-a făcut mă-sa v-o câteva mălaie şi i-a dat o traistă şi s-o pornit. Iaca c-o ajuns într-un sat, da el nu văzuse oameni pân’ atunci. Şi i-a venit lui un somn şi s-o culcat jos lâng-o fântână. Ş-aşa i s-o arătat în vis Maica Precista şi i-o zis:

— Băiete, degeaba îmbli să găseşti pe tată-tău, îmblă mai bine şi-ţi cată norocul. El se trezeşte şi se uită spre fântână şi vede o fată aşa ca de vr-o 11 ani şi plângea.

— Fată, de ce plângi tu?

— Cum n-oi plânge dacă m-o pus tata acia să mă

mănânce balaurul!

— Cum de-i balaurul cela?

— Toate fetele din sat le mănâncă şi numai eu am mai rămas. (Ea era a boierului care ţinea satul cela. A spus că dacă n-a mânca-o şi pe dânsa le opreşte ploile şi stârpeşte apele, să moară oamenii de foame).

— Da, zice, mult ai să stai, fată, aici pân-ce a veni balaurul să te mănânce?

— Până mâne dimineaţă.

— Nu ştii este v-o şatră aici în sat?

Fata l-o îndreptat şi s-o dus acolo ş-a pus să-i facă un paloş, ş-aşa au venit el acolo după ce i-au făcut paloşul. Şi s-au culcat şi a zis fata să se culce lângă dânsul. Ş-aşa au adormit el de greu încât n-au auzit când au venit balaurul. Fata s-a trezit şi straşnic a ’nceput a răcni şi el nu se trezia: îi furase somnul balaurul. Fata l-au apucat de cap ş-a rămas c-un smoc de păr în mână, ş-aşa de tare l-au durut pe dânsul, c-au sărit drept în picioare ş’ o ’nceput să se lupte cu balaurul. Aşa s-au luptat ei trei zile şi trei nopţi încât au făcut pâraie de sânge în loc de apă şi l-o dovedit. Ş-o făcut tot numai căpiţi de carne cum se fac toamna căpiţele de fân şi i-o tăiat limba şi ochii i-au scos şi i-o pus la dânsul în chimer ş-au lăsat pe fată şi s-a dus. S-a dus să vadă pe mă-sa că tare-i era dragă. Pe drum s-a întâlnit cu mama balaurilor.

— Bună cale, voinice, zice baba.

— Mulţămesc, mătuşă.

— Tare te-aş întreba, voinicule, de ceva. Nu mi-ai văzut băietul? Aşa era, cu douăsprezece capete. Straşnic de puternic.

— Da, zice, D-ta câţi feciori ai?

— Numai doi.

— Ba eu ştiu de feciorul d-tale, l-au omorât un voinic de la curtea boierului istui din sat.

Ea i-au mulţămit şi s-au pornit. Mai mergând, se-

ntâlneşte c-un zmeu.

— Bună cale, voinicule, de mult te cat şi nu te găsesc. Ştiu c-ai omorât pe frate-meu; de acum hai la luptă!

Şi s-a luat la luptă. D' acesta era cu douăzeci şi patru de capete – straşnic era – şi s-a luptat şase zile şi şase nopţi şi nu-l putea dovedi.

— Mă rog lasă-mă, zis-o zmeul, şi toate avuţiile mele ţi le dau D-tale.

— Haide 'ntâi şi mi le-i arăta şi mi le-i da în mână ş-apoi ţi-oi da drumul.

Aşa zmeul l-a luat şi l-a dus la casele lui.

Aşa de multă avere avea el şi pietre scumpe ave cât lumina casa, cât de 'ntunerec să fi fost.

Vasilie-finul-lui-Dumnezeu s-au temut să-i dea drumul. Au făcut un mare poloboc de fier ş-au lăsat numai o bortiţă ca să se răsufle ş-o încuiat uşa ş-o luat cheia la dânsul şi celelalte case le-au lăsat deschise. Ş-au pornit cu gură la mă-sa:

— Mamă, hai de-acum la mine şi-i trăi.

Da nu i-o spus cum au câştigat el averea ceea. Ş-au dus-o acolo la casele zmeului ş-o rugat-o:

— Mamă, în toate casele să îmbli, numai în odaia asta ce-i închisă să nu îmbli.

Ea v-o două săptămâni s-au putut răbda. Pe urmă aşa a gândit ea în mintea ei:

De ce să nu mă lase băietul meu să într-un casa asta? Şi noaptea când dormea i-au furat cheia. S-a dus la vânat, că era o frumoasă pădure acolo, în toate zilele el se ducea. Ea a descuiat uşa ş-a intrat în casă şi zmeul văzând c-a intrat în casă i-a zis:

— Femeie, dă-mi o cofă de apă că ţi-oi da averea cea mai mare.

Trei cofe. Se umflă, plesneşte vasul. Se 'nvoieşte femeia să trăiască cu zmeul şi să nu-i omoare feciorul.

Se face bolnavă. Miere de urs.

Pădure şi casă frumoasă.

Când făcuse D-zeu lumea. Doi frăţâni: Sf. Soare şi Sf. Lună. Nu mai era lume pe pământ, numai ei doi era. El au vrut să se ’nsoare şi să ia pe Soră – sa şi s-o dus la D-zeu să ceară voie s-o ia. D-zeu n-o vrut. Şi el a venit ş-a zis:

— Hai, soro, să ne cununăm că eu nu mai ascult pe D-zeu.

Sf. Lună au zis:

— Mă duc eu să-mi cer voie. Şi s-a dus la D-zeu şi i-au zis:

— Doamne! De ce nu vrei să mă ia frate-meu?

— Nu vreau că tu ai să ţii noaptea şi frate – tău are să ţie ziua. Ş-aşa au lăsat-o D-zeu şi s-o dus şi i-au deschis toate porţile iadului şi ale raiului şi au spus:

— Dacă-i lua pe frate – tău ai să şezi în iad, dar dacă nu-i lua ai să şezi în rai.

Vine ea şi-i spune Sf-tului Soare. Sf. Soare au zis: mai bine să şadă ’n iad s-o ia, decât în rai să n-o ia. S-au pornit să se cunune. Când au început popa a citi, icoanele au început a lăcrima ş-a se face întunerec afară ş-au venit un nour gros ş-o luat pe Sf. Soare şi l-o pus la răsărit şi pe Lună la apus. Şi i-au dat ei aşa o putere D-zeu, când a porunci să crească pădurile şi ape să se facă pe lumea asta şi i-a dat numele Ileana Cosânzeana. Într-un fel pe lumea asta şi ’ntr-un fel pe lumea cealaltă. În pădurea ceea şedea Ileana Cosânzeana.

El a bătut la poartă, căci înnoptase tare. Ea l-a primit în casă şi l-au întrebat:

— Ce vrei, băiete?

— Iaca, mama s-a ’mbolnăvit şi mi-a zis să-i aduc miere de urs.

— Na-ţi un cal de la mine, zise Ileana Cosânzeana şi te du încetişor pe dânsul. Când îi ajunge drept la amiază, când frate-meu dă fierbinţeală mai mare, atunci urşii or

să doarmă.
El a ascultat-o ş-o luat miere ş-o venit la mă-sa.
— Iaca, mamă, ţi-am adus.
Ea mănâncă:
— M-am făcut sănătoasă.
Brânză de cerboaică.
I s-a arătat în vis Maica Precista. Se duse iar la Ileana Cosânzeana.
— I, flăcăule, la cerbi n-ai să te poţi duce până nu-i sta la mine măcar v-o cinci, şase săptămâni, până-ce oi găta marea de făcut ca să nu poată trece cerboaica să te prindă.
Ileana Cosânzeana era năzdrăvană. Ea ştia ce gânduri are el. S-a muncit ea, nu era ploi, n-a putut-o face în şase săptămâni. Zmeul gândea că el s-a prăpădit. A făcut curţi mai mândre încă şi trăia cu mă-sa. Ileana Cosânzeana dacă n-au putut găta marea i-au zis aşa:
— Na-ţi brânză de asta – care am eu şi-i du, că ea nu-i bolnavă.
I-a spus că ea se preface ca să-l omoare şi să trăiască cu zmeul.
— Dar mă duc să-i prăpădesc pe amândoi.
Venind el acasă, cum i-a spus Ileana Cosânzeana, a găsit-o.
— Vezi, mamă, cum ai vrut să mă prăpădeşti, o zis el.
Şi s-o luat de a doua oară la luptă cu zmeul. Măsurându-se, l-a omorât. Nu s-a îndurat s-o omoare şi pe mă-sa, ci au pus-o în polobocul în care fusese închis zmeul. S-a dus la Ileana Cosânzeana şi i-o spus ce-a făcut cu mă-sa. Ileana i-au zis:
— De-acu încolo s-o laşi şi niciodată să nu te ’ntorci la dânsa c’ are să te prăpădească.
— Eu acolo nu m-oi duce, da de aci nu mă duc.
Că aşa-i picase de dragă Ileana Cosânzeana de o prăpădea din ochi.

Ileana i-o zis:

— Nu se poate să mă iei pe mine, dar du-te şi ia pe fata ceea ce ai scăpat-o de balaur.

Aşa avea o vorbă de n-o putea strămuta nimeni; au ascultat-o şi s-a pornit acolo. Când a ajuns, fata tocmai atunci se cununa.